

TARİHSEVER ÇOCUK

Osmanlı Devleti'nin İkinci Kurucusu

ÇELEBİ MEHMET

İSMAİL BİLGİN

ÇELEBİ MEHMET

Osmanlı Devleti'nin İkinci Kurucusu

İsmail Bilgin

Osmanlı Devleti'nin İkinci Kurucusu

ÇELEBİ MEHMET

ISBN: 978-605-279-243-8

Genel Yayın Yönetmeni: Melike Günyüz

Yayın Koordinatörü: Zeynep Gülsüm Sağlam

Yazan: İsmail Bilgin

Resimleyen: Merve Karlı

Editör: Erdem Yayın Grubu

Grafik Tasarım: Ayşe Adaş

Kapak Resmi: Elif Yemenici

© 2019, Erdem Yayınları Tic. AŞ

Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak
kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

İstanbul, 2019

ERDEM YAYINLARI TİC. AŞ

Başak Mah. Mevlana Celaleddini Rumi Cad. No: 26

Bodrum Kat 34480 Başakşehir/İstanbul

T: 0212 486 34 00 F: 0212 486 34 01

bilgi@erdemyayinlari.com.tr www.erdemyayinlari.com.tr

Yayıncı Sertifika Numarası: 40018

ÇELEBİ MEHMET

Osmanlı Devleti'nin İkinci Kurucusu

yazan
İsmail

resimleyen
Merve Karlı

ANKARA SAVAŞI SONRASINDA KARGAŞA

Ankara Savaşı'nda, Osmanlı Devleti'nin Timur'un ordusuna yenileceği belli olmuştu. On dört yaşındaki Şehzade Çelebi Mehmet, etrafını saran askerlere karşı kendini savunmak için elinden geleni yapıyordu. Savaş meydanından ayrılmaya niyeti yoktu. Kan ter içinde kalmış hâlde kılıç sallıyordu. Komutanları

onun savaşmasın dolayı kaygılıydılar. Böyle giderse babası gibi esir düşmesi kaçınılmazdı. Ne yapıp edip onu bu savaş meydanından uzaklaştırmalıydılar.

- şehzade'm artık gitme vakti.
- Savaş meydanından mı çekileceğiz?
- Ne yazık ki!
- Bu bizim şanımıza yakışır mı?
- Yakışmaz ama bunu devletin selameti için yapmalısınız.
- Korkarız ki bundan sonra kargaşa çıkacak.
- Hem kendinize hem devlete sahip çıkmak gerekir.

şehzade ne yapacağını, nasıl karar vereceğini bilemiyordu. Durum kötüye gidiyordu. Eğer biraz daha oyalanırsa esir düşmesi kaçınılmazdı. Hem kılıç sallıyor hem düşünüyordu ki gitmeye karar verdi.

- Haydi, dedi. Devlet için, devletin bekası için sizin dediğiniz olsun.
- Tamam, vuruşarak geri çekilelim.

şehzade Çelebi Mehmet ve sadık komutanları vuruşarak meydandan uzaklaştılar. Atları dörtnala koşuyordu. Nereye gideceklerini düşünürken, en iyi çözümün Tokat ve Amasya yöresine gitmek olduğuna karar verdiler. Küçük katile Ankara'nın engin ovasından kuzeye dönerek dağlara uzanan yollarda, sıcağa aldırmadan ilerlemeye başladı. Atının üstünde ter içindeydi. Mahcup şekilde yol alan Çelebi Mehmet düşünceli ve üzgündü. Çok kuvvetli ordu karşısında ellerinden geleni yapmalarına rağmen yenilmişlerdi. Bu çok acıydı.

şehzade bundan sonra devletin durumunun ne olacağını düşünüyordu. şimdi Timur'a güvenen Türk beyleri isyan edecek, kendi topraklarını genişletmek isteyeceklerdi. Kargaşa çıkacak demekti. Atalarının kurduğu devlet kısa sürede dağılıp gidecek miydi? Böyle bir ihtimal aklına gelince şehzade'nin gözleri büyüdü, boğazı düğümlendi. Atını mahmuzladı.

Öfkeyle bağırdı:

- Hayır! Devletin dağılmasına izin vermeyeceğiz! Atalarımızın kurduğu

devlete ne olursa olsun sahip çıkacağız! Yıkılmayacağız. Asla! Söz mü komutanlarım!

– Söz Şehzade'm!

– Haydi, o vakit daha hızlı. Şimşekten daha hızlı gidelim.

Onların geçtiği yerlerdeki askerler de kafileye katılıyor, küçük birlik Ankara'dan dönen diğer askerlerle gittikçe büyüyordu.

Şehzade katılımlardan memnundu. Diğer kardeşlerini düşünüyordu:

“Ben nasıl ki devleti kurtarmak istiyorsam onlar da isteyecek. Devlette çok başlılık meydana gelecek. Bu durum beylerin istediği, beklediği bir fırsat olacak. Devletimiz alabildiğine zayıflayacak. Bakalım gelecek günler bize ne gösterecek? Gayret ve çalışma bizden, yardım ise Allah'tan.”

Son sürat yol almaya devam ediyorlardı.

* * *

Candaroğlu İsfendiyar Bey, Çelebi Mehmet'in Kastamonu ve Amasya taraflarına doğru gelmek için yola çıktığı haberini alınca çok sevindi. Emrindeki komutanları,

– Bey'im bu bir fırsat. Çelebi Mehmet'i ortadan kaldırırsak topraklarımızı genişletiriz. Aksi hâlde sultanlık yarışına girecektir. Kendisi cevvaldir, cesurdur. Ankara Savaşı'nda onun dövüşmesini herkes hâlâ anlatır, dediklerinde İsfendiyar Bey bu sözlerle güldü:

– Bilirim. Şehzade tecrübesiz. Kendisi kuvvetlenmeden hemen onu ortadan kaldırmalıyız. Yeğenim Kara Yahya'yı bana çağırın, hemen gelsin.

– Peki Bey'im.

Kara Yahya dayısının huzurundaydı.

– Bak yeğenim, beylik ordusunu topla. Çelebi Mehmet'in önünü kes. Onu ya esir et ya da öldür. Yanındakileri etkisiz hâle getir. Fırsat bu fırsat. Değerlendirmekte fayda var. Beylik topraklarımızı genişletmeliyiz. Bakarsın, Anadolu'ya biz hâkim oluruz.

– Dayı, her beylik bizim gibi düşünecektir.

– Elbette. Bunun için diyorum ya elimizi çabuk tutalım.

– Peki, sen nasıl istersen.

– Derhâl yola çıkın. Bulduğunuz yerde onları ortadan kaldırın.

Yeğeni çıkarken Candaroğlu İsfendiyar Bey gülümsüyordu:

– Bu kez kader bize gülecek. Anadolu’ya sahip olacağım. Neden olmasın? En uygun zaman şimdi. Nasıl olsa Osmanlı Devleti ortadan kalkacak.

Çelebi Mehmet beraberindekilerle Amasya’ya ulaşmıştı. Ordusunun mevcudu 4.000 kadardı. Burada bir süre dinlenip hazırlandıktan sonra Devrez’e doğru yola çıktı. Amacı Bolu’ya yakın bir yerde, olan biteni anlamak, mümkünse Bursa üzerine yürümekti. Kara Kâhya’ya habercileri Çelebi Mehmet’in Ankara ve Bolu arasında bir bölgeye geldiğini bildirince vakit kaybetmeden, Şehzade’ye baskın yapmayı planladı. Ordusunu hazır edip beklemeye başladı. Çelebi Mehmet askerleriyle birlikte yaklaşıncı önlerine çıktı:

– Ey yiğit! Kimsin, nereye gidersin? Ben İsfendiyar Bey’in yeğeni Kara Yahya’yım. Benim kayın ağacından yapılmış okum cihangirlerinin göğsünü delik deşik eder, pehlivanların ödleri patlar, heybetimden bu taraftan kuş dahi uçamaz. Mehmet kim ki memleketime girme cesaretini gösterebilir?¹

Bu meydan okumaya Çelebi Mehmet aldırmadı, ona gülerek şöyle dedi:

– Yiğitlik sözle olmaz, dille hiç olmaz! Her elinde kılıç tutana, her kayın ağacından ok atana cengâver denmez. Her şey savaş meydanında anlaşılır.

Sonra ordusundaki askerlerine ve komutanlarına dönerek onlara şöyle seslendi:

– Ey benim yiğitlerim! Bunları dağıtmanın zamanıdır. Onlara cengâverlik nasıl olunur, kılıç nasıl kullanılır, ok nasıl atılır, yiğit nasıl savaşır, gösterelim. Haydi askerlerim! Birlik adına, devletimiz adına, gelecek güzel günler adına vurun! Allah, Allah illallah!

– Allah Allah!

Şehzade Çelebi Mehmet'in birlikleri çevik bir şekilde Kara Yahya'nın komuta ettiği orduya saldırdı. Akşama doğru zafer kuşu Çelebi Mehmet'in omuzlarına kondu. Candaroğlu'nun askerleri kaçıştı. Kaçamayanlar “elaman” dileyip teslim oldu. Canını seven Kara Yahya, savaş meydanından kaçarak canını zor kurtardı. Tosya Kalesi'ne sığındı.

Çelebi Mehmet muharebeden sonra ordusuyla Bolu'ya geldi. Asker burada birkaç gün dinlendi. Şehzade gönderdiği casusların getirecekleri haberleri beklemeyi uygun gördü. Aklında hep Bursa vardı. Anadolu'nun merkezini korumak, savunmak istiyordu. Casuslarının dönmesini beklerken beylerine, komutanlarına şöyle dedi:

– Zor günlerdeyiz. Amacım Anadolu'nun merkezi Bursa'ya gitmek. Orasını kontrol etmeliyiz. Hem kardeşlerimizin durumunu bilmiyoruz. Onlar ne hâldeler, neredeler? Devlete sahip çıkmak istediklerini bilirim. Ne yapalım? Fikirlerimizi paylaşalım ki en iyi fikri bulalım. Soran, istişare eden doğru yolu bulurmuş, sormayan düz ovada dahi yolunu şaşırırılmış.

– Bursa merkezdir doğru. Fakat Timur da bizim gibi orayı mutlaka kontrol etmek isteyecektir. Belki askerini göndermiştir. Biz Bursa'dan ziyade dağlarda kalalım, kendimizi koruyalım. Fırsat buldukça da düşman askerini kiralım. Birliği, dirliği sağlaya-

lim. Aksi hâlde Timur'un ordusuyla baş etmemiz mümkün değil. Sakin ve akıllıca hareket edelim. Tokat, Amasya taraflarını şimdilik yurt edinelim.

– Tamam, casuslarımız da gelince karar vereceğim.

Günler sonra Çelebi Mehmet'in dört bir yana gönderdiği casusları geldi. Şu haberleri sıraladılar:

– Şehzade'm, Timur'un esiri olan babanızın sağlığı iyi ama çok üzüntülü. Timur ordusuyla Aydın'da kışlayacak. Bu tarafa geleceğini tahmin etmiyoruz.

Bir diğeri:

– Ankara Savaşı'ndan sonra Timur, çok sevdiği torunu Sultan Mirza Hanı 30

bin atlı ile Bursa'ya göndermiş. Çünkü ağabeyiniz Şehzade Süleyman da savaştan sonra Bursa'ya yollanmış. Timur'un torunu ağabeyinizi takip edip onu yakalayacakmış. Mirza'nın diğer bir amacı Bursa'daki hazineye el koymakmış. Lakin ağabeyiniz çok hızlı hareket etmiş, Bursa'ya varabilmiş. Mirza Muhammed, 4 bin kişilik orduyla peşindeymiş; askerlerinin büyük kısmı yolculuğun güçlüğüne dayanamayıp ölmüş.²

– Ya Bursa?

– Ağabeyiniz hazineyi almış. Mirza buna çok kızıp Bursa'yı yağma etmiş. Sarayda ne kadar değerli eşya varsa almış. Yağma edilen kıymetli eşyaların toplam değerinin 6 milyon altın olduğu söyleniyor.

– Soyguncular... Anadolu'ya talana gelmişler.

– Bu yetmezmiş gibi Ahmet Celayir'in Şehzade Mustafa'ya nişanlı olan kızı da ellerine düşmüş. Daha kötüsü Bursa'da elimizde tutuklu olan Karamanoğlu Mehmet Bey serbest kalmış. Büyük ihtimalle Timur'la iş birliğine girecektir. Ayrıca Mirza Ebubekir İznik, Taraklı Yenice'yi, Emir Sevincik Gemlik taraflarını ele geçirmiş. Karesi (Balıkesir) vilayetine de girmiş, Mihallıç'a kadar olan yerleri tek tek talan etmiş.

– Ya ağabeyim?

– Edirne'ye yollanmış.

Diğer casus:

– Şehzade'm, Timur, Anadolu beylerinden kurtuluş akçesi almak için torunlarından Hüseyin'i Karaman'a, Teke'ye, Hamideli'ne; Harzem Hanı Emir Şah Melik'i de Aydın'a, Saruhan'a, Menteşe'ye göndermiş. Bursa'nın muhafazasına Şeyh Nureddin'i bırakmış; babanızı, Ahmed Celayir'in kızını, Karamanoğlu Mehmet Bey'i, Emir Sultan'ı, Molla Fenari'yi ve Şeyh Cezri'yi yanına alarak Kütahya'ya gelmiş.

– En iyisi yine Tokat ve Amasya taraflarına giderek orasını korumak... Sonrasını gelişecek olaylara göre planlarız.

Şehzade Çelebi Mehmet ne yapacağını düşünüyordu. Bursa'ya giderse az sayıdaki askeriyle Timur'un birliklerine karşı koyamazdı. Öyleyse elde kalan toprakları korumalıydı.

Bu düşünceyle kararını verdi:

– Pekâlâ... Tokat ve Amasya yöresini koruyacağız, geri dönüyoruz.

DEVLETİN ÜZERİNDE DOLAŞAN KARA BULUTLAR

Kara Devletşah ve Kubatoğlu Kara

Haberler Yayar

Kurtlar puslu havayı sever. Balık bulanık suda avlanır. Anadolu da karışmış, bulanmış, puslanmıştı. Osmanlı Devleti'ne boyun eğmiş bütün beyler şimdi başkaldırmıştı. Pek çoğu Timur'a gelip bağlılık bildiriyor, vergi ödüyordu. Ondan yardım istiyor, diğer beyliklerin hakkından gelerek Anadolu'ya sultan olma hayalleri kuruyorlardı. Hayal kuranların başında Kara Devletşah geliyordu. Vakit geçirmeden Timur'un huzuruna çıkmış, bağlılığını bildirmiş, kendisine değerli hediyeler vermişti. Sonra sözü, hayalini kurduğu meseleye getirmişti:

– Yeryüzünün en büyük hâkimi, sizi içtenlikle selamlarım. Bağlılığımı bildiririm. Sizin desteğinizle Orta Anadolu'ya sahip olmak isterim. Bunu benden esirgemezseniz Orta Anadolu'yu sizin bilin. Kulağınız, gözünüz, askeriniz olurum. Ayrıca Osmanoğlu şehzadelerine güven olmaz. Her biri şimdi sultan olmak hevesine kapılacak, devleti korumak isteyecektir. Bize fırsat vermeyecek, üzerimize sefer düzenleyeceklerdir. Siz buralardayken ben Amasya taraflarına kadar gidip Çelebi Mehmet'i etkisiz hâle getiririm. Onun ne yapacağı belli olmaz.

Timur, Kara Devletşah'ın yaptığı teklifi düşündü. Anadolu'da kendi ordusunu kullanacağına, Devletşah'ın ordusundan ve diğer beylerin ordularından yararlanır, böylece Anadolu'ya egemen olurdu. Hem de kendi askeri yorulmadan... Bu iyi bir teklifti.

– Tamam, kabul ediyorum. Orta Anadolu senin olsun. Fakat benim emrimden asla çıkmayacaksın, aksi hâlde sonun fena olur.

– Elbette, siz nasıl isterseniz.

– Pekâlâ, şimdi istediğin gibi hareket edebilirsin. İşte yol, işte izin; göster kendini.

– Pişman olmayacaksınız.

– Göreceğiz.

Kara Devletşah'ın içi içine sığmıyordu. Bir an önce hareket etmeli, Timur'un gözüne girmeliydi. Şehzade, birliklerini toparlayamadan üzerine yürümeli, onu yenmeliydi.

Çok geçmeden her yana çağrıda bulunarak ne kadar başıbozuk, haydut varsa ordusuna katılmasını istedi.

Sonra hazırladığı ordu ile birlikte Tokat ve Amasya taraflarına gitmek üzere yola çıktı.

Yoldaki köylere, kasabalara saldırarak talan etti. Şehzade Çelebi Mehmet'in hâkim olduğu topraklara yaklaşıncı akınlara başladı. Bir yandan da durmadan Şehzade'ye haber gönderip karşısına çıkmasını istiyordu:

– Sen yiğit bir şehzade isen, babanın oğlu isen karşıma çık. Seni yenmeye geliyorum. Bulunduğun yerler benim olacak. Ben ki Timur'un desteği ile Orta Anadolu Beyi olarak bunu sana emrediyorum. Ya esirim ol ya da karşıma çıkarak dövüş. Dağlarda, ormanlarda saklanma... Cesur isen cesaretini görelim.

Şehzade Çelebi Mehmet fırsat kolluyordu. Öfkesine kapılmadan akıllıca hareket etmeliydi yoksa sonu hüsrana olurdu. Kara Devletşah denen bozguncuya, eline fırsat geçtiğinde haddini bildirecekti.

– Erken öten horoz başına iş almış. Sen de kendini bey sanıyorsun ama sana haddini bildireceğim, diye haber gönderdi.

Haberi alan Kara Devletşah çok kızdı:

– Bak bak, cesaret bak... Dünkü çocuk, benim gibi güngörmüş, tecrübeli birine meydan okuyor. Arkasında Timur gibi dünya hükümdarı olan birine söylenecek sözler mi bunlar! Mademki bana karşı çıkıyorsun neden saklandın dağlarda, ormanlarda? Durma, haydi gel, gel de gör bakalım, neler olacak? Saldırıları derhâl arttırılsın. Şehzade dayanamayıp üstümüze gelecektir. Böylece onu alaşağı edeceğiz. Tokat ve Amasya yöreleri de benim olacak. Artık Osmanoğulları derdine yansın, onların devri bitti. Benim devrim başlıyor.

Kara Devletşah'ın ordusu saldırılarını artırdı. Her yanda talan, soygunculuk yapmaya başladılar. Halk bu durumdan şikâyet edince Şehzade Çelebi Mehmet etrafındaki komutanlarını, beylerini topladı. Onlara şöyle hitap etti:

– Beylerim, komutanlarım, yiğitlerim! Kara Devletşah, ismi gibi kara, kötü işler yapmakta. Ona dur deme zamanı geldi. Saklanarak, bekleyerek kendimizi ve topraklarımızı koruyamayız. Bıçak kemiğe dayandı. Akıllı hareket etmemiz gerekir. Bozguncuların nerede olduğunu, nasıl hareket ettiğini casuslarımız araştırıp acele haber getirsin. En uygun şartlarda harekete geçelim.

Emrindekiler:

– Malımız ve canımız size feda olsun Şehzademiz. Emir sizin, takdir Allah'ın, diye ona itaat edince Şehzade memnun oldu.

Casusları dört yana yola çıktılar.

Kara Devletşah'ın askerî birlikleri saldırı, talan ve soygun yapmak için dört bir yana dağılmıştı. Yanında az sayıda asker bulunuyordu. Kendi de gününü gün ediyor, eğleniyordu. Zevk içinde kendinden geçerek meydan okuyordu:

– Bu topraklar benim olacak. Orta Anadolu Beyi ben olacağım. Hatta bütün Anadolu benim olacak.

Şehzade'nin casusları onu izledi. Son haberleri Çelebi Mehmet'e vakit

geçirmeden ulaştırmak için atlarına binip yola revan oldular. Olan biteni şehzade'ye anlattılar. Onların anlattıklarını dikkatle dinleyen çelebi Mehmet'in gözleri parladı. Aklına parlak bir fikir geldi.

– Demek eğleniyor, etrafında da az sayıda asker var. O zaman saldırının tam zamanı. Babam gibi yıldırım hızıyla hareket edersek onları dağıtabiliriz. Devletşah'ı da ele geçirebiliriz. Bizim için büyük bir moral olur. Derhâl hazırlıklar yapılsın, yola çıkacağız. Hiç durmadan yol alacağız. Bu bozguncu nerede eğleniyor? Ne kadar askeri var yanında?

– Lale denilen bölgede. Bin kadar. Diğerleri talanda, soygunda...

– Çok iyi, bize karşı koyamazlar. Hızlı hareket etmeliyiz. Haydi atlara. İstikametimiz Lale bölgesi!

şehzade avın kokusunu almıştı. Yerinde duramıyordu. Atını dörtmala sürüyor; derelerden, tepelerden, ormanlardan geçiyor; kayaların üzerinden aşıyordu. Bir an önce Lale bölgesine varmak istiyordu. Kendisine meydan okuyan bozguncuya haddini bildirmek için sabırsızlanıyor, içi içine sığmıyordu.

– Devletimizi zaafa uğrattırsınız, Timur'a kul, köle olursunuz ha! Kendinizi bir şey sanıp beylik ederseniz! Neyin, ne olduğunu bizzat göstereceğiz! Haydi yiğitler! Daha hızlı!

Atlarını hızla sürdüler. Lale mevkiine yaklaştılar. Sessizce hareket edip atlarından indiler. Etrafı kolaçan ettiler. Ne olup bittiğini anladılar. Gördükleri onları ümitlendirdi:

– Bunlar kendilerinden geçmiş. Zevk, sefa içindeler. Tedbir de almamışlar. Demek ki kendilerine çok güveniyorlar! Baskının tam sırası!

şehzade çelebi Mehmet neler yapılmasını, nasıl saldırıya geçilmesini ayrıntılarıyla askerlerine anlattı. Kara Devletşah birliklerine doğru hep birlikte kaplan gibi ileri atıldılar. Ne olduğunu anlayamayan, kendilerini savunmaya çalışanlarla çarpışmaya başladılar:

– Kara Devletşah! Kara demek aslında yiğit demek ama yiğitlik sen de ne

arasın! Sende öbür karadan var. Kötülük, hainlik, bozgunculuk, talan var. Beni savaşımaya davet ediyorsun, geldim işte! Haydi bakalım, şimdi senin yiğitliğini görelim. Ne o, dilini mi yuttun!

Kara Devletşah şaşkındı. Ne yapacağını bilemiyordu:

– Ulaklar atlansın! Orduyu yardıma çağırsınlar! Bunlar yaman bilenmiş. İşimiz zora girdi, yine de onları yeneriz! Bir çocuğun komutasından ne olacak ki! Saldırın!

Her iki tarafın askerleri birbirine girdi. Herkes karşısındaki öldürmek için var gücüyle savaşıyordu. Saldırını beklemeyen Kara Devletşah'ın askerleri toparlanamıyordu. Gafil avlanmışlardı. Etraflarını saran Şehzade'nin askerlerine karşı koymaya çalışıyorlardı ama nafileydi.

Çelebi Mehmet, beraberindekilerle yaman dövüşüyordu. Kara Devletşah askerleriyle birlikte kaçmak için fırsat kolluyordu. Çevresi öyle sarılmıştı ki ne yapsa kaçamıyordu.

– Hay Allah burada sıkışıp kaldık. Saldırın!

– Bunlara acımayın!

– Bu topraklar bizim olmalı.

Sözünü bitiremeden Şehzade'nin iyi okçularından biri Kara Devletşah'a nişan alıp okunu fırlatmıştı. Ok isabet ettiğinde kılıcı elinden düştü. Bunu fırsat bilen Çelebi Mehmet'in askerleri kendisine yönelip onu öldürdüler. Ölüm haberi kısa sürede yayılınca askerleri korkuya kapıldı. Savaş meydanından kaçmak için atlarını koşturdular. Kimi kaçabildi, kimi esir edildi, karşı koyanlar öldürüldü. Böylece Kara Devletşah tehlikesi büyümeden bertaraf edildi.

Şehzade ve askerleri kazandıkları bu zaferden dolayı Allah'a şükrettiler. Savaş meydanından ayrılırken bir ulak kendilerine yetişti:

– Şehzade'm yetişin!

– Ne oldu?

– Durum vahim. Canik Beyi Kubatoğlu elimizdeki Niksar Kalesi'ni almak için

saldırıya geçti. Kaledekiler canla başla karşı koyuyor ama daha fazla dayanamazlar. Derhâl oraya yetişmeliyiz.

– Haydi yiğitler! Hemen Niksar kalesine gidiyoruz! Sıra Kubatoğlu’nda! Kalemizi kurtaralım! Ya Allah!

Şehzade tıpkı babası gibi yıldırım hızıyla yol alıyordu. Atının üstünde öfkeyle söyleniyordu:

“Kubatoğlu sıra sende! Kaledekiler biz ulaşana kadar dayanabilse bari.”

“Haydi yiğitlerim, daha hızlı! Durum acildir!”

Geçtikleri güzergâhlarda at kişnemeleri yankılanıyor, üzerlerindeki savaşçıların haykırımları dört bir yana yayılıyordu.

Şehzade, babası Yıldırım Beyazıt’ın “Bre Doğan!” deyişini hatırına getiriyor, atını durmadan koşturuyordu. Kaleye yaklaştılar. Kaledekiler hâlâ karşı koyuyorlardı. Şehzade buna çok sevindi:

– Çok şükür geç kalmadık!

– Kubatoğlu gücün bu kaleye mi yeter! Bu yiğitlik midir?

Kubatoğlu takviye kuvvet beklemediğinden şaşırды. Şimdi tehlikede olan kendileriydi. Çünkü iki ateş arasında kalmışlardı. Kaledekiler de Şehzade’nin birlikleri de saldırıyordu. Çoğu kılıçtan geçirildi. Kubatoğlu son anda canını kurtardı, kaçıp Taşanoğlu Kalesi’ne sığındı. Şehzade durmak niyetinde değildi, yorgunluk nedir bilmeden hemen Filtebil Kalesi’ne yöneldi. Askerleri ile burasını kuşattı, kalenin teslim edilmesini istedi. Kale Komutanı teklifi reddedince saldırı başladı.

Kale gayet sağlam ve iyi korunaklıydı. Ardı ardına yapılan saldırılardan etkilenmiyor, kaledekiler karşı koyuyorlardı.

Şehzade kaleyi almakta kararlıydı. Askerlerine bağıyor, haykırıyor ve onları gayrete getiriyordu:

– Haydi aslanlarım! Saldırın! Bir kez daha!

– Yılmak yok.

- Kaleyi mutlaka alacağız.
- Saldırım, Allah aşkına vurun!
- Gayret bizden, yardım Allah’tan!
- Saldırıları gevşetmeyin daha cesur daha hızlı vurun!
- Okçular, kulelerdeki askerlere nişan alın.

Kaledekilerin savunması zayıflayınca Şehzade hemen komutanlarına bağırdı:

- Merdivenler surlara dayansın. Askerler tırmanıp kaleye çıksın.
- Saldırım yiğitlerim, gün bugündür!

- Kale bizim olacak!
- Çoğu gitti azı kaldı.

Gayrete gelen askerler surlara tırmanarak kaleden içeri girdiler. Çok geçmeden kale ele geçirildi. Şehzade kaleyi savunanlara dokunmadı, onları affetti. İsteyenin kalede kalabileceğini, isteyen gidebileceğini belirtti.

Taht Kavgasındaki Kardeşler

Şehzade Çelebi Mehmet, kardeşlerinin durumunu merak ediyor, onlar hakkında bilgi toplamak istiyordu. Bu yüzden yine habercilerini, casuslarını dört bir yana yollamış, haber bekliyordu. Getirilen bilgilere göre hareket edecek, plan yapacaktı. İyi biliyordu ki kardeşleri de kendisi gibi devletin bekası için devleti toparlamak, tahta geçmek gayretindeydiler. Bu durum devletin daha çok zayıflamasına sebep olacak diye endişe ediyordu. Hangi şehzade güçlüyse devlete o sahip çıkacaktı. Bunun için kardeşler arasında mücadele olacağı benziyordu. Şehzade bütün bunları düşününce canı sıkıldı:

“Ya devlet başa ya kuzgun leşe... Tam Balkanlarda, Avrupa’da devletin sınırları genişlemeye başlamış; devletimiz kuvvetlenmiş iken şu başımıza gelene bak. Hele Timur’un elinde esir olan kardeşimiz Musa Çelebi de kurtulup mücadeleye girerse taht kavgası daha da kızışacak. Benim ilerleyip Timur’un elinden Bursa’yı almam lazım. Bu, Timur’un birliklerinin çekilmesi ya da orada az sayıda askerinin kalmasıyla mümkün olur. Acaba ağabeyim Süleyman Çelebi ne yapmakta? O, Bizans’a daha yakın duracak galiba. Bakalım günler ne gösterecek?”

Şehzade’nin gönderdiği casuslar tek tek dönüp bilgi verdiler:

– Şehzade’m, ağabeyiniz Süleyman Çelebi tahta geçmek için Bizans’ın yardımını almayı tasarlamakta.

– Bir zamanlar Bizans’takiler tahta geçmek için bizden yardım isterlerdi. Şimdi düştüğümüz duruma bakın!

– Hatta yardım etmesi için Bizans’a toprak verirmiş.

Bu sözleri duyunca Çelebi Mehmet hışımla oturduğu yeden kalktı. Gürleyen sesiyle haykırdı:

– Kimin toprağını kime bırakmış? O topraklar kanla canla alındı, taht kavgası için heba edilir mi? Bu nasıl bir gaflet! Bu nasıl aymazlık! Taht sevdası bu derece mi gözlerini kör etmiş! Yazıklar olsun!

– Ne yazık ki Süleyman Çelebi, Silivri’yi, Marmara Ereğlisi’ni, Anadolu tarafındaki Pendik’i, Kartal’ı, Rumeli’deki Selanik’i, Teselya’yı, Yunanistan’ı ve Mora’yı Bizans’a terk etmiş.

– Saydığın yerler devletimizin neredeyse yarısı. Bunca toprağı taht için nasıl heba eder!

– Bu kadarla kalsa iyi.

– Dahası da mı var, daha kötüsü ne olabilir ki?

– Kardeşiniz; Kasım Bey’i, kız kardeşiniz Fatma Hatun’u ve oğlu Orhan’ı da Bizans’a rehin göndermiş.

– Kolunu iyice kaptırmış. Bu tam Bizans’ın aradığı şartlar, imkânlar.

– Musa Çelebi, Timur’un desteğı ile Bursa’da tahta geçmek ister. Haber aldığıma göre ağabeyiniz Bursa üzerine yürümek için hazırlık yapmakta. Bizans desteğini aldığı için İsa Çelebi’nin işi zor, ona karşı koyamaz.

Bir başka casus da ertesi gün huzura kabul edildi:

– Söyle bakalım, ne haberler getirdin?

– Timur, kardeşlerinizin taht mücadelesini görünce elinde tutsak olarak tuttuğı Musa Çelebi’yi de serbest bıraktı (1403). Hatta “Seni destekliyorum.” dedi. Bir yandan böyle derken diğer yandan Türk beylerine “Anadolu’nun hâkimi siz olun, şehzadelerle savaşın, toprak kazanın.” dedi ki Anadolu iyice zayıflasın, istediğı gibi yönetim kurabilsin.

Devletimizin ve beylerin de zayıf düşmesini ister.

– Bilirim suyu daha da bulandırmakta. Havanın puslu olmasını umar ki istediklerini daha kolay yoldan yapabilsin. Onun Anadolu’da ne yapmak

istediğini bilmiyoruz. Kendi de bilmiyor. Talan, soygun yapıp kısa sürede çekip gidecektir. Müslüman'ım diyor ama Müslüman bir ülkede yaptıkları Müslümanlığa sığmıyor. Tarih onu asla affetmeyecek.

– Ayrıca Bursa'da bulunan bazı ilim adamlarını Kütahya'ya götürmüş. Bursa tamamen talan edilmiş.

– Onlardan da bu beklenirdi zaten.

İnaloğlu

O dönemde Tokat Amasya sınırına kadar dayanan başka bir tehlike daha baş göstermişti, o da İnaloğlu tehlikesiydi. Kara Devletşah ve Kubatoğlu bertaraf edilince meydan kendisine kalmıştı. Bu durumu fırsat bilerek birlikleriyle özellikle Çelebi Mehmet'in hâkim olduğu topraklara saldırıp yağma yapmak niyetindeydi. Ne kadar talan ne kadar soygun yaparsa o kadar iyiydi. Hazır Timur da destek verirken saldırabildiği kadar saldırmalıydı. Etrafına topladığı bin kadar çapulcuyla Tokat ve Kazabad'a kadar yaklaşmıştı. O bölgelerde bulunan insanlar artık can ve mal emniyeti kalmadığından, her gün Çelebi Mehmet'in huzuruna gelip yakınmakta, ondan yardım istemekteydi:

- İnaloğlu ocağımızı söndürdü.
- Hayvanlarımızı çaldı, altınlarımızı aldı.
- Can güvenliğimiz, esenliğimiz kalmadı.
- Bize bu topraklarda rahat kalmadı.
- Sen mademki şehzademizsin gereğini yapmalısın.
- Onun karşısına çıkmalısın.
- Hakkından gelmelisin. Yoksa bu halk sana nasıl biat eder?
- Dayanacak gücümüz kalmadı. Çare bulunmazsa başka yerlere göç edeceğiz.
- İnaloğlu gittiği her yere korku salıyor.
- “Şehzadeler bir şey yapamaz, bütün Anadolu'yu ele geçireceğim. Timur beni destekliyor.” diyormuş.

Bütün bu şikâyetleri dinleyen Çelebi Mehmet:

– Timur sadece onu desteklemiyor ki başkaldıran herkesi destekliyor. Bu topraklardaki kargaşanın artmasını istiyor. Onun sözlerine kanalar talana başlıyor. Hâlbuki bu devlete en büyük kötülüğü onlar yapıyor. Onlardan bunun hesabını er ya da geç soracağız. Merak etmeyin, en kısa sürede bir çözüme ulaşacağız. Gerekirse İnaloğlu'nun karşısına çıkıp savaşıyoruz. Biraz daha dişinizi sıkın, dayanın.

– Dayanacak hâlimiz kalmadı Şehzade'm.

– Az daha sabır, ben gereğini yapacağım.

– Peki.

Şehzade Çelebi Mehmet kâğıdı kalemi alarak İnaloğlu'na verilmek üzere acele ile bir mektup yazdı. Elçiye verdi:

– İnaloğlu eşkiyasına mektubumu ver. Bak bakalım; kuvveti ne kadar, ne yapmayı ister?

– Şehzade'm nasıl dilerse...

Elçi yola çıktı. Uzun bir yolculuk yaptı. İnaloğlu'na mektubu uzattı. Anadolu'nun hâkimi olmak isteyen bey mektubu alıp bir çırpıda okudu:

Memleket halkı ve güçsüz kişiler Allahü Tela'nın bizlere birer emanetidir. Bunlara bakmak, onları korumak beylerin namus borcudur. Kulağıma öyle geldi ki kendinize bağlı olanlar, hizmetinizde bulunanlar atalarımızdan kalan illerimizde yaşayan halkımızı dara düşürmüşler.

Size yakışan budur ki illerimizin ayaklar altına alınmasına izin vermeyesiniz. Adamlarınız halkın varlığına el uzatmaya kalkmamalı. Bu toprakları sahipsiz sanarak el çabukluğu ile konmaya kalkıştıysanız buraların şanı yüce koruyucusunu tanıyınca artık çekip gidersiniz. Yok göçmezseniz, kötü bitecek sonuçlara hazırlanınız. Bundan sonra sadece kılıçların ve okların diliyle konuşulur, görüşülür.³

İnaloğlu huzuruna gelen elçiyle ilgilenmez göründü. Onu yok saydı, ikramda bulunmadı. Alayla sordu:

– Mehmet ne hâlde? Nerede saklanır? Bize nasıl meydan okur? O devletli

günleri geride kaldı. Ordumdaki askerimin sayısı fazla. Neyine güvenir? Şehzadelğine mi? Şu an Anadolu’da dört şehzade var. Her biri devlet benim der ama devlet asıl benim! Bütün Anadolu benim olacak! Şimdi senin boynunu vurdurup kelleni kendisine göndereyim. Ne demek istediğimi gayet iyi anlar. Şu elçiye tutun!

- Aman beyim ne yapıyorsunuz?
- Elçinin ne günahı var? Bu büyük bir hata.
- Yapmayın, etmeyin.
- Şehzade’ye kızıp ulağını öldürtmek nasıl bir iş?
- Zalim olarak anılırsınız.
- Siz de Şehzade’ye bir mektup gönderirsiniz, elçisi ona ulaştırır.
- Bana kalsa muradım kellesini kesmek. İyi o zaman, yazın diyeceklerimi...
- Hazırız Bey’im.

Muradımız seninle savaşmak değil. Amaç senin elinde olan bütün illeri almak. Dostça nasihatimiz budur ki mektubum eline geçtiğinde durmayıp esenlik yolunu tutasın ve gözünün gördüğü yere kadar gidesin.⁴

- Şehzade’ne bunu götür. Karşıma çıkmasın, acımam, ona göre.

Elçi yola koyuldu. Uzun bir yolculuğun ardından Şehzade’nin huzuruna çıktı. Gördüklerini anlattı:

– Şehzade’m, bu adamın merhameti yok. İş gücü talan ve çapulculuk... Yol yordam bilmez. Kelleme kestirmeye kalktı. Engel oldular. Etrafında on binden fazla adamı var. Ordusu kuvvetli. Saldırılarından vazgeçeceğini sanmıyorum. Buna artık bir çare bulmak gerek. Şu mektubu da size yolladı. Buyurun.

Çelebi Mehmet gönderilen mektubu okudu. Tebessüm ederek,

– Kim kimi nereden kovuyor! Bu ne cüret! Anlaşıldı, artık kılıçlarımız ve oklarımız meseleyi çözecek, dedi.

– Kuvveti çok.

– Olsun, kuvvetli diye zalimin karşısına durmayacak mıyız! Zulmünü

durdurmayacak mıyız! Biz böyle mi gördük atalarımızdan! Onunla mücadele edeceğiz. Halkımızı koruyacağız. Hazırlıklar başlasın. İnalöğlu'nun üzerine yürüyeceğiz!

Şehzade Çelebi Mehmet, İnalöğlu'nun kuvvetinin çok olduğunu öğrendiğinden hızlı bir baskın yaparak onlar toparlanıncaya kadar haklarından gelmek düşüncesindeydi. Derhâl yola çıkıldı. İnalöğlu'nun mintukasına yaklaşıldığında savaşçılar birer şahin gibi hızla saldırmaya başladılar. Böyle bir saldırıyı beklemeyen çapulcular canlarından oldu. Kısa sürede koca ordu darmadağın edildi, zafer Çelebi Mehmet'in oldu. İnalöğlu kaçarak canını kurtarırken Şehzade'nin ordusundan can kaybı yaşanmamıştı, bu büyük başarıydı. Baskın o dönemde dilden dile anlatıldı, Çelebi Mehmet'in ünü her yana yayıldı. Ancak başkaldıran sadece İnalöğlu değildi ki!.. Niksar'da Gözleroğlu, Sivas'ta Mecid, Kazabad civarındaysa Göbekoğlu denen çapulcu reisleri saldırılarına devam ediyordu. Şehzade Mehmet, ilk önce Şebinkarahisar'ı ele geçiren Gözleroğlu'nun üzerine yürüdü. Gözleroğlu, kaleyi de kuşatma altına almıştı. Kale Kumandanı, Çelebi Mehmet'ten yardım isteyince yardıma koşular. Gelen orduyu gören Gözleroğlu askerine şöyle dedi:

– Bunların elinden kurtulmak mümkün değil, canımızı kurtarmak istiyorsak ölümü göze almalıyız; böyle galip gelebiliriz.

Askerini şevke getirmek istedi fakat Çelebi Mehmet'in yönettiği ordunun saldırılarına karşı koyamadı. Canını kurtarmak için kaçmak zorunda kaldı. Çelebi Mehmet, Göbekoğlu adında birinin Kazovası'na gelerek yağmaya giriştiği haberini alınca hiç dinlenmeden harekete geçti. Bir gece baskınıyla Göbekoğlu'nun bütün mallarını ele geçirdi. Göbekoğlu da Gözleroğlu gibi kaçtı. Şimdi sıra Sivas'taki Mecid'deydi. Timur'un askerleri Sivas'tan yeni ayrılmışlardı. En uygun zamandı. Mecid, Sivas harabelerini kendine üs olarak seçmişti. Yollarda ve çevrede bulunan ahaliye zulüm ederek baskınlarda bulunuyordu. Bu zalimin ortadan kaldırılması lazımdı. Şehzade bu kez

emrindeki paşalardan Beyazıt Paşa'yı Sivas üzerine göndererek Mecid'i etkisiz hâle getirmesini istedi. Paşa hemen yola çıktı. Sivas'ı kuşattı. Çok sayıda askeri gören Mecid, askerin karşısına çıkmaya cesaret edemedi. Yanındakilerle birlikte Sultan Camii'ne sığındı. Beyazıt Paşa teslim olmasını istedi ama o reddetti. O sırada saldırıya geçen Paşa'nın askerleri cami duvarını yıkınca Mecid, bu kez caminin minaresine çıktı. Yine teslim ol çağrılarına olumsuz cevap verdi. Minare ateşe verildi. Mecid, yanmamak için teslim olmaya karar verdi. Paşa onu öldürmeyi düşündü, sonra Şehzade'nin huzuruna çıkmasına karar verdi. Karşısında duran Mecid'e kızgınlıkla söylendi:

– Etmediğin zulüm kalmadı. Halka eziyette bulundun. Bana kalırsa şimdi şuracıkta kelleni alırdım ama kararı Şehzade versin. Düş bakalım önüme.

Mecid, Çelebi Mehmet'in karşısına çıkarıldı. Şehzade bakınca korktu. İdam ettireceğini ya da kellesini vurduracağını sandı. Korkudan titremeye başladı. Onun bu hâlini gören Şehzade:

– Düşündüğün gibi değil. Seni affediyorum. Üstelik seni Sivas'ın imarı ve korunmasıyla görevlendiriyorum, dedi.

– Şaka mı bu? Benimle alay mı ediyorsunuz?

– Gayet ciddiym.

– Zulüm yapan birine zulüm ile cevap vermek her zaman iyi sonuçlar vermez. Ben seni kazanmak isterim. Bir kez daha halka zulmettiğini, çapulculuk yaptığını duyarsam ellerimle öldürürüm seni. Bundan sonraki tek işin Sivas'ın imarıdır. Haberin olsun.

Mecid şaşırmıştı. Hayatına son verileceğini düşünürken kendisine Sivas'ın imarı görevi veriliyordu. Bu nasıl bir şeydi?

– Şehzade'm hayatımı bağışladınız. Bundan sonra sizin sözünüzden çıkmayacağım. Sadık bir kulunuzum. Bunu böyle bilersiniz.

– Ben, sana bir fırsat verdim. Değerlendirirsen ne âlâ yoksa senin bileceğin iş.

– Hiç merak etmeyin Şehzade'm, sizin yanınızdayım, emrinizdeyim.

TİMUR’UN DAVETİ VE GİDİŞİ

Şehzade Çelebi Mehmet’in Mecid’i affederek Sivas’ın başına getirmesi, Sivas’ın ihyasına başlanması şehir halkı tarafından takdirle karşılandı. Şehzade’nin genç yaşta olmasına rağmen iyi işler yapması herkes takdir ediyordu. Ankara Savaşı’nda cesurca savaşması herkesin dilindeyken şimdi yönetimi herkesin dilindeydi. Cihangirliği, pehlivanlığı Arap ve Acem illerinde dahi anlatılır oldu. Küçüklüğünden beri güreştiğinden kendisine “**pehlivan**” lakabı takılmıştı, “**Pehlivan Çelebi**” denilmekteydi.⁵ Başta Sivas halkı olmak üzere Anadolu’nun pek çok yerindeki ahali Şehzade’ye tabi olmak üzere âdeta yarışıyordu.

O dönemde Timur, Aydın’da kışlamaktaydı. Kütahya’dan oraya geçmişti. Ne yapacağını, bundan sonra nereye gideceğini planlamak istiyordu.

Bir gün emrindeki yöneticisi gelip ona şöyle dedi:

– *Ey Han’ım! Bugün dünyada Şehzade Mehmet gibi pehlivan ve yiğit bir savaşçı yoktur. O babasına benzemez. Çetin bir savaşçıdır. Şimdiye kadar senin ordundan başka pek çok kişinin başlarını almıştır. Bu yolda kararlı olup gelene geçene mecâl vermeyip helak eder. Hani senin üzerine gönderdiğin beylerin? Biri bile elinden kurtulamadı. Hepsi ile savaştı ve hepsini de yendi. Kimisini yaraladı kimisi kaçıp kurtuldu. Eğer şimdi onun tedbirini almazsan seni de o tarafa geçirme ihtimali var. Kendi durumunu şimdiden düşün.*⁶

Bu sözleri duyan Timur günlerce düşündü. Çelebi Mehmet’i elde etmenin yollarını aramaya başladı. Onunla iyi geçinmeliydi. Yöneticisini çağırıp ona,

– *Ben Çelebi Mehmet’i çok severim. Eğer önce benim yanıma gelseydi ona gayet saygı gösterirdim. Oğul edinirdim. Muradı ne ise görürdüm. Şimdi çeşitli hediyeler ile elçi gönderelim.*

*Eğer davetimizi kabul edip gelecek olursa Rum memleketine onu tayin ederim. Onun hatırı için babasını serbest bırakayım ve ona kendi kızımı verip damat edineyim,*⁷ dedi.

Sonra durumu, elinde tutsak olan Beyazıt'a bildirerek oğlunun yaptıklarını anlattı. Onun da bir mektup yazmasını, elçiyle göndereceğini bildirdi. Bu anlatılanlara ilk önce Yıldırım Beyazıt inanmadı ama yine de mektubu yazıp gidecek elçiye teslim etti:

– Benim yiğit Mehmet'ime selam söyle, endişe etmesin, gelsin, diye eklemeyi unutmadı.

Hoca Ahmed adındaki elçi, Timur'la Beyazıt'ın mektuplarını alarak Tokat ve Amasya bölgesine doğru yola çıktı. Bir süre yol aldıktan sonra Şehzade'nin karşısına çıkarak ona dedi ki:

– Hakanımız Timur, sizleri Aydın'a bekler. Kendine damat edinmek ister. Babanız dahi gelsin diye size mektup yazdı. Buyurun mektuplarınızı, diye takdim etti.

Şehzade mektupları okuyunca endişelenmeden edemedi.

“Bu bir oyun mu? Tuzak mı? Babamı serbest bırakacağını söylüyor. Onun sözüne güven olur mu ki?” diye düşündü.

Gelen elçiyi iyi karşıladı, adına eğlenceler düzenledi, kendisine değerli hediyeler verdi. Elçi de ona,

– Şehzade'm, Timur sizi damat olarak kabul edecek. Kılınıza zarar gelmeyecek, bu konuda rahat olun. Üstelik babanızı kurtarma şansınız olacak. Mektubunda yazdığı gibi sizi Diyar-ı Rum'a hakan yapacak.

– Bu konuyu düşünmem, emrimdekilerle istişare etmem gerekli. Cevabımı daha sonra vereceğim. İstirahat etmeye devam ediniz.

– Nasıl isterseniz ama boşuna endişe içindesiniz. Timur'un size karşı hiçbir kızgınlığı yok, aksine takdir ediyor. Ankara Savaşı'nda nasıl savaştığınızı gördü.

Pehlivan Çelebi olarak etrafa nam saldıığınızı da biliyor.

– Eyvallah, yine de istişare etmek isterim.

– Siz bilirsiniz.

Çelebi Mehmet emrindeki beyleri, komutanları, âlimleriyle birlikte bir toplantı düzenledi. Timur’un teklifini, elçinin dediklerini anlattı. Herkesten fikrini söylemesini istedi. Pek çok kimse görüşünü dile getirdi. Şu sonuç çıkmıştı:

“Timur’a güvenilmez. Şehzade’yi çağırıyorsa elbette kötü şeyler düşünüyordur. Onun yanına gitmek demek, ölümü göze almak demek. Timur’dan yana bir adım dahi atılmamalı. Şehzade daima dağlık alanlarda kalıp bu şekilde hareket etmeli ki Timur harekete geçip üzerine yürürse kaçması kolay olur. Timur Anadolu’dan çıkıncaya kadar temkinli hareket etmek gerekir.”

Çelebi Mehmet ortak karara ne diyeceğini bilemedi. Kendisi başka türlü düşünüyordu. Sonra Şehzade’ye sordular:

– Ya sizin fikriniz nedir?

– Benim fikrim şu: Timur’un davetini kabul edip yanına gideyim diye düşünüyorum. Hak Teâlâ ne yazdıysa kulun başına o gelir. Ölüm gelecekse ne yapsak boşuna, daha alacak nefesimiz varsa bunu Timur dahi kesemez.

Orada bulunanlar bu görüşe itiraz ettiler:

– Gitmemelisiniz.

– Aydın’a gitmek tehlikeli.

– Zaten yolunuz uzak.

– Bu yolda size kim bilir ne tuzaklar hazırlandı!

– Anadolu beyleri yolunuza çıkar.

– Bence fikrinizi bir daha gözden geçiriniz.

– Timur’a güvenilmez, o zalim biri.

– Babanız gibi sizi de tutsak almak isteyecektir.

– Damat kabul edeceğim deyip sizi tuzığa çekmek istiyor.

Çelebi Mehmet:

– Belki bu endişelerinizde haklısınız fakat gidip durumu kendi gözlerimle görmem lazım. Eğer beni öldürtmek isteseydi zaten ordusuyla peşimize düşmez

miydi? Ardımızdan gelmez miydi?

– Ama pek çok beyi ile savaştık. Hepsi de Timur’dan izinliydi. Onun desteğini almıştı.

– Doğru olabilir, bence onun istediği Anadolu’nun zayıf kalması. Kim burada birliği sağlayacaksa belki onun arkasında duracak, ona destek verecek.

– Çok iyimser düşünüyorsunuz Şehzade’m.

– Ya aynı şekilde kardeşlerinize de aynı teklifi yaptıysa?

– Olabilir, ihtimal dâhilinde. Bunu anlamak için Aydın’a gitmek gerek. Gidip hiç olmazsa babamı kurtarmalıyım.

– Mademki siz böyle uygun gördünüz, öyle olsun.

– Şunu bilin ki dönseniz de dönmeseniz de bizler, size bağlı kalacağız.

– Anadolu’nun birliği için çalışacağız.

– Eyvallah... Hazırlıklara başlayalım. Hediyeler götüreceğim. Hazırlıklar tamamlanınca yola çıkacağız. Ordum bir yere kadar benimle gelecek. Yolda bize tuzak hazırlayan çapulcular olacaktır.

Ordu sefer için hazırlandı, hediyeler hazır edildi. Timur’un elçisi Hoca Ahmed de yanlarında olduğu hâlde Tokat’tan çıkıp Amasya’ya doğru yola koyuldular. Bir süre Amasya’da dinlendiler. Osmancık’ta da dinlenmek için birkaç gün kaldılar. Devrez’e geldiklerinde halk onları coşkulu bir şekilde karşıladı:

– Cesur Şehzademiz gelmiş.

– Timur’un damadı olacakmış.

– Timur, memleketi Şehzade’ye teslim edecekmiş.

– Orduyla Aydın’a gidiyormuş.

– Pehlivan Çelebi cesurdur.

– Anadolu’nun hâkimi de o olsun.

– Timur ona bir oyun oynamasa bari.

Halkın Şehzade Çelebi Mehmet’i karşıladığını gören, bu konuşmaları duyan

İsfendiyar'ın yeğeni Kara Kâhya ellerini ovuşturdu. Daha önce Tosya Kalesi'nden kaçıp dayısının yanına sığınmıştı.

– Beklediğim fırsat nihayet ayağıma geldi. Bu kez onun hakından geleceğim, diye sevindi.

Abdullah ile birlikte İsfendiyar'ın ordusunu topladı. Şehzade'nin üzerine yürümek üzere yola çıktı. Çelebi Mehmet'in karşısına dikildi:

– Pehlivan Çelebi şimdi seninle burada kozlarımızı paylaşacağız.

– Talihini kılıcımız karşısında bir kez denemiş daha mı denemek istiyor? Bari hakından tamamen gelelim de iki de bir karşımıza çıkıp durma!

Askerlerine döndü:

– Yiğitlerim bizim yolumuzu kesenin kellesini kesmek gerek, diye haykırdı. Ardından bir kurdun koyun sürüsüne dalması gibi Kara Kâhya'nın çapulcularına saldırdı.

Bir saat içinde Kara Kâhya ve beraberindekiler çareyi kaçmakta buldular.

Çelebi Mehmet ordusuyla Bolu'ya geldi. Orada Savcıoğlu denilen Tatar beylerinden Ali Bey adında biri vardı. Acımasız biriydi. Çelebi Mehmet'in geldiğini duyunca o da saldırmak istedi. İlk önce Şehzade'nin ne kadar askeri olduğunu öğrenmeliydi. Bunun için Ahi Mustafa adındaki askerini elçi olarak Çelebi Mehmet'in huzuruna gönderdi. Şehzade elçinin maksadının ne olduğunu anlayınca elçiyi oyalamalarını isteyerek oradan ayrıldı. “Yıldırım hızıyla, Ali Bey'in üzerine yürüyelim.” dedi. Şehzade'nin geldiğini öğrenen Ali Bey, cesaret edemeyip savaşmadan kaçtı. Şehzade'yle ordusu en yakın yerdeki Selasil Kalesi'ne yöneldiler. Kısa bir kuşatmadan sona kaleyi ele geçirdiler.

Saldırıları Şehzade'yi düşündürüyordu. Aydın'a kadar hep böyle savaşarak mı gidecekti? Vuruşa vuruşa kaç ayda gidilirdi? Şehzade Çelebi Mehmet, Timur'un elçisi Ahmed Hoca'yı çağırdı:

– *Timur Han'ın davetine uyarak yola çıktığımızı, yollarda karşılaştığımız tehlikeleri bizzat gördünüz. Kendilerinin davetini reddetmedik. Özellikle yaşamımızın sebebi olan babamızı*

*görmeyi canımıza minnet bilirdik. Ancak yollarda emniyet yok. Düşmanımız da çok. Boş yere öldürülmemizi herhâlde arzu etmezler. Bu durumu münasip sözlerle kendilerine anlatınız,*⁸ dedi.

Şehzade, hocası Sofu Beyazıt'ı da elçinin yanına verdi. Aydın'a birlikte gidip durumu anlatmalarını istedi.

Kendisi ordusuyla birlikte yine Tokat Amasya yöresine çekildi.

Timur, Aydın'dan İzmir'e gelmiş Rodos şövalyelerinin elindeki İzmir'i on beş günlük kuşatmadan sonra ele geçirmişti. Bunun üzerine Cenevizlilere bağlı Foça, Sakız, Midilli Adası beyleri kendine hediyeler göndererek vergileriyle emrinde olduklarını, bağlılıklarını bildirdiler. Timur ayrıca Bizans İmparatorluğu'nu da vergiye bağladı.

O sıralar beklenmedik bir şey oldu. Sultan Beyazıt öldü. Dört gün sonra da Timur'un çok sevdiği torunu Mirza Muhammed öldü (13 Mart 1403). Bu kayıptan dolayı Timur çok üzüldü. Anadolu'da daha fazla kalırsa başına pek çok uğursuzluk geleceğini düşünüyordu. Ordusuna hazırlık emri verdi. Kısa bir süre sonra Anadolu'dan ayrıldı. Anadolu'yu âdeta yakıp yıkan, afet gibi her yana yayılan Timur belası artık yoktu.

Timur Semerkant'a gitti. Gitmeden önce Bursa'yı Şehzade Musa Çelebi'ye emanet etti. Osmanlı Devleti'nin boyun eğdirdiği ne kadar bey varsa onları da Anadolu'ya atadı. Amacı karmaşanın devam etmesiydi.

ÇELEBİ MEHMET'İN BİRLİĞİ SAĞLAMAYA ÇALIŞMASI

Timur'un gitmesinin ardından Çelebi Mehmet, Aruş adlı bir yere gelmişti. Emir Yakup gelip ona yetişti, kendisine baş sağlığı diledi.

- Babanızın ölümüne üzüldüm. Yiğit bir cengâverdi.
- Esareti kaldıramadı. Görüşmek mümkün olmadı. Alinyazısı, ne diyelim.
- Allah size ömür versin.
- Kadir Mevla'm devletimize ömür versin, dirlik, düzen ihsan eylesin.
- İnşallah Şehzade'm. Şunu biliniz ki bundan sonra sizin emrinizdeyim.
- Sağ ol Emir Yakup. Yolumuz bir, amacımız

bir. İlk önce devletin dirliğini sağlamak zorundayız. Timur gitti. Anadolu'ya

kendi beylerine bıraktı, bunlar ki devletimize düşmandır.

– Bilirim. Ne derseniz yapmaya hazırım. Yeter ki devletimizin düzenini sağlayalım.

– Benim korkum, bu kargaşada Rumeli’de de Avrupalı devletlerin birleşip üzerimize yürümesidir. Öyle olursa iki ateş arasında kalırız.

– İnşallah olmaz.

– İnşallah...

Çelebi Mehmet ordusuyla Mudurnu’ya geldi. Şehzade’nin şehre geldiğini duyan halk onu karşıladı, dualar etti. Onunla konuştular:

– Şehzade’m arkanızdayız, sizin yanınızdayız.

– Yeter ki dirliğimizi, düzenimizi sağlayın.

– Anadolu’yu bu zalim beylerden kurtarın.

– Babanızın ölümüne çok üzüldük.

– Timur denen acımasız her yanı yağmaladı.

– Ondan ve askerlerinden çok çektik.

– Şimdi yerine zalim beyleri emanetçi olarak bırakmış.

– Onların hakkından gelin.

– Adaletli ve merhametlisiniz.

– Tek umudumuz sizlersiniz.

– Kardeşleriniz arasında en dirayetli olan sizsiniz. Taht sana layık.

– Bileğiniz kavi yüreğiniz pek olsun.

Şehzade bu güzel dileklere sevindi. Güvenlerinden dolayı halka teşekkür etti. Amacının, Allah’ın yardımıyla, Anadolu’nun birliğini en kısa sürede sağlamak olduğunu belirtti. Bunun çok zor olacağını yine de hiçbir konuda yılgınlık göstermeyeceğini, elinden geleni yapacağını söyledi. Onun bu ümitli konuşması halkı çok memnun etti.

Timur’un fenalığından korkan İsa Çelebi yaklaşık bir yıldır saklanıyordu. Timur Anadolu’dan ayrılınca saklandığı yerden çıkıp harekete geçmiş, yanına

topladığı askerlerle Bursa'ya gelerek tahta geçtiğini ilan etmiş, kendi adına hutbe okutup para bastırmıştı.

Çelebi Mehmet, Mudurnu'dan sonra Bursa'ya yönelmek fikrindeydi. Bursa yolunu kontrol etmesi için Emir Yakup'u öncü gönderdi. Pazarcık (Ermeni Derbendi) yakınlarına geldiğinde İsa Çelebi'nin kuvvetlerinin burayı tuttuğunu gördü. Hemen geri dönerek durumu Çelebi Mehmet'e bildirdi.

– Şehzade'm başka bir yol bulmamız lazım, dedi.

Çelebi Mehmet kısa bir süre düşündü:

– O zaman Domaniç Beli'ndeki yoldan ilerlemeliyiz. Orası daha iyi, dedi.

Yola çıkıldı. Ancak İsa Çelebi'nin öncü kuvvetlerine denk geldiler, bu yol da tutulmuştu. Ne yapmaları gerekiyordu? Geri mi dönmeliydiler, devam mı etmeliydiler? Devam ederlerse savaşmaları gerekecekti. Yapılan istişarede İsa Çelebi'nin kuvvetleriyle çarpışarak yolu açmak kararı alındı. Ordu saldırıya geçti. Hızlı ve etkili bir hücumla kolayca yolu açtılar. Bu saldırının ardından Emir Yakup, emrindeki birliklerle savaşarak Karesi'ye kadar olan bölgeyi ele geçirdi. Çelebi Mehmet ordusuyla birlikte Karesi taraflarına yöneldi. Karesi'ye hâkim olan Emir Yakup'un dayısı Eyne Bey Subaşı'nın da kendilerine katılmasını istedi. Çelebi Mehmet'in geleceğini haber alınca yoluna ipek kumaşlar döşeyerek onu görkemli bir şekilde karşılayıp şehre davet etti. Eyne Bey Subaşı Ankara Savaşı'nda Şehzade Süleyman Çelebi'yle birlikte hareket etmiş, onunla birlikte savaş meydanından ayrılmıştı. Kendisi Çelebi Mehmet'in emrine girmeyi uygun gördü:

– Şehzade'm, Anadolu'da kargaşa var. Devletin selameti için kargaşanın derhâl sona erdirilmesi lazım. Ben her zaman emrinizdeyim. Bunu biliniz. Dirlik önemli.

– Eyvallah Eyne Bey Subaşı! Amacımız aynı. Biraz dinlenip askerimizi düzenleyerek Uluabat'a doğru gidelim. Bursa'yı ele geçirmemiz lazım. Kardeşim İsa Çelebi de orada tahta geçmek istedi.

– Siz nasıl uygun görürseniz Şehzade'm. İki kardeşin arasında savaş çıkmasındansa toprakların taksimatını yapan bir mektup gönderelim, belki kabul eder.

– Pek sanmam ama deneyelim.

– Peki...

Uluabat Savaşı

İsa Çelebi'ye bir elçi vasıtasıyla teklif yapıldı. Buna göre; Bursa'dan Sivas'a, Tokat'a kadar uzanan bölgenin doğusuyla kuzeyi Çelebi Mehmet'e, batısıyla güneyi ise Karesi, Saruhan, Aydın Germiyan, Karaman bölgesiyse İsa Çelebi'nin olacaktı. Bu teklife ağabeyi kızgınlıkla karşılık verdi:

– *Hükümet merkezi elimde olduğu gibi yaş yönünden de padişahlığa hakkım varken o çocuğun benimle böyle savaşımlara kalkışarak kendi ülkemde bana yerler dağıtmaya ne hakkı var? Böyle teklifin cevabı kılıçla verilir. Saltanatın kime ait olduğu yakında belli olur.*²

Ağır sözlerin ardından iki kardeş arasında savaş artık kaçınılmazdı. Çelebi Mehmet Uluabat'a iyice yaklaştığında, İsa Çelebi'nin birlikleri orduyu karşılamak için yola koyuldular. İki kardeş arasındaki savaş Osmanlı'nın yiğit komutanlarını da karşı karşıya getirmişti. Çelebi Mehmet'in ordusunda Eyne Bey Subaşı, Yakup Bey; İsa Çelebi'nin ordusunda ise Timurtaş Paşa komutanlık yapıyordu.

Kardeşlerin ikisi de tahtta söz sahibi olmak için Uluabat Ovası'nda karşı karşıya geldi. Savaş başladığında Eyne Bey Subaşı canla başla vuruşurken İsa Bey fırsat bulup onu öldürdü. Bu durum Çelebi Mehmet'in ordusundaki komutanları öfkелendirdi. Daha şevkle çarpışmaya başladılar, çok geçmeden de saldırılara Timurtaş Paşa dahi karşı koymadı, İsa Çelebi'nin ordusu yok oldu. Kesin zafer Çelebi Mehmet'indi. İsa Çelebi Yalova'ya doğru kaçtı. Orada bekleyen bir kalyona binerek İstanbul'a doğru yollanıp Bizans'a sığındı. Askerler kendisini takip etmek istediye de Şehzade Çelebi Mehmet buna izin vermedi.

Savaş meydanındaki malları, değerli eşyası ele geçirildi. Timurtaş Paşa, geri çekilirken kendi adamları tarafından hançerlenerek öldürüldü.

Çelebi Mehmet'e Bursa yolu açılmıştı. Muzaffer ordusuyla şehre doğru gitmek için yola çıktı. Şehrin ileri gelenleri, âlimleri, beyleri, paşaları, kalabalık halk daha şehrin girişinde kendisini karşıladı. Ona bağlılıklarını sundular, kazandığı zaferden dolayı kendisini tebrik ettiler. Şehzade de halka iyilikte, ihsanda bulundu. Burada birkaç gün dinlendikten sonra İznik üzerine yürüdü. İznik Kalesi'ndeki askerler savaşmayarak kaleyi teslim ettiler. Çelebi Mehmet bu kez Yenişehir'e yöneldi. Orada da halk tarafından sevinçle karşılandı.

Fetihlere ara vermeden, ilerlemeye devam eden Şehzade, Germiyanoglu Yakup Bey'e haberci göndererek geçici olarak Mahmud Ceylan türbesine gömülen babasının naaşını kardeşi Musa Çelebi ile göndermesini istedi. Yakup Bey istenileni yaparak Yıldırım Beyazıt'ın naaşını Musa Çelebi'yle gönderdi. Yıldırım Beyazıt Bursa'da kendi için hazırlanan türbesinde toprağa verildi. Bu arada Musa Çelebi, Çelebi Mehmet tarafından gayet iyi karşılandı.

Süleyman Çelebi'nin,

Çelebi Mehmet'in Üzerine Yürümesi

Artık Anadolu'da Çelebi Mehmet'e karşı koyacak bir bey kalmamıştı. Allah'a hamd etti. Bu arada Süleyman Çelebi Edirne'de tahta oturmuştu. Kendisi de Rumeli'ye tamamen hâkimdi. Kardeşi İsa'nın Bizans'a sığındığı haberini alınca kabullenemedi.

– Çelebi Mehmet kardeşim iyi etmedi. Onu sürüp memleketten çıkardı. Hem o yaşça küçük, tahta nasıl talip olabilir? Artık Anadolu'yu kendisinden almalıyım. Karşı koyarsa kılıçlarımız konuşur. Bizans İmparator'undan İsa kardeşimi isteyeceğim.

Bu arada Süleyman Çelebi'nin yanındaki komutanlar başka bir fikir öne sürdüler:

– Kardeşinizin üstüne biz yürüyeceğimize İsa Çelebi gelsin o yürüsün. Hem böylece biz yıpranmış olmayız.

Söz konusu teklif yerinde görüldü. İmparator’dan kardeşini serbest bırakması istendi. O da isteği uygun gördü. İsa Çelebi İstanbul’dan gelerek kendisine verilen orduyla Karesi’yi aldı. Halk ona “Kardeşinle birlik ol, ayrılık yapma.” dedi. Ama o Anadolu’yu dolaşarak Karaman iline kadar gitti. Beypazarı’nda kışladı, baharda Bursa’ya yöneldi. Bursa’da halk kendisine inanmadı, kaleyi teslim etmedi. İsa Çelebi de Bursa’yı yakıp yıktı. Bu haber o sırada Tokat’ta olan Çelebi Mehmet’e ulaştırıldı. Hemen hareket ederek Bursa’ya geldi.

Çelebi Mehmet Bursa’ya gelince İsa Çelebi yaptığından pişman oldu ama artık çok geçti. Savaşmaktan başka bir çaresi yoktu. Savaşta mağlubiyeti kesinleşince kaçarak Kastamonu’ya geldi. İsfendiyar Bey’e sığındı.

İsa Çelebi, İsfendiyar Bey’e,

– *Ey kardeş! Lütfen bir iyilik yap. Bir kez de bana yoldaşlık et. Şu oğlanla savaşıp dünyayı gözüne dar edelim. O şimdi gafil. Biz bu taraftan önce Ankara Kalesi’ne yürüyüp kuşatalım, beyine itibar gösterelim. İtibar etmeyenlerin başlarını vuralım, evini, barkını talan edelim,*¹⁰ dedi.

– Peki dediğin gibi olsun, diyerek İsfendiyar Bey harekete geçti.

İki ordu Gerede’de karşı karşıya geldi. Çelebi Mehmet karşısına çıkanları ordusuyla bozguna uğrattı. İsfendiyar Bey ile İsa Çelebi Kastamonu’ya kaçtı. İsa Çelebi tekrar Bursa’ya yönelmek istediye de Çelebi Mehmet onu engelledi. Bu kez Karaman’a gidip oraya sığındı. Çelebi Mehmet’in gün geçtikçe kuvvetlendiğini gören Karamanoğlu, İsa Çelebi’nin yanında bulunmasından dolayı rahatsızlık duyuyordu. Çünkü Çelebi Mehmet bunu bahane ederek üzerine yürüyebilirdi.

Çelebi Mehmet Bursa’daydı. Devlet işlerini yoluna koymak için uğraşırken kendisine bir ulak geldi.

– Sultan’ım, Edirne’deki kardeşiniz Süleyman Çelebi çok sayıda asker

toplamiş. Denizden geçerek buraya gelmekte. Amacı burayı ele geçirmek, dedi.

Çelebi Mehmet vezirlerini, beylerini toplayıp onlara yol yordam sordu. Onlar da “Süleyman’ın karşısına çıkıp savaşmak yerine bir kolayını bularak yürüyelim, fırsatını bulunca saldırırız. Bu defa bütün askerimizi toplayalım.” diye ortak bir görüş ortaya attılar.

Çelebi Mehmet her yana mektuplar yazarak “Anadolu askeri derhâl toplansın.” Emrini verdi. Askerler toplanmaya başlandı.

Süleyman Çelebi Bursa’ya geldi. Oradan Ankara Kalesi üzerine yürüdü. Halk kendine itaat etti ama Kale Komutanı Yakup Bey ona karşı gelerek savaştı. Çelebi Mehmet’ten yardım istedi o da dayanmasını isteyerek yardıma geleceğini bildirdi. Ancak Süleyman Çelebi’nin yanındakiler Çelebi Mehmet adına bir mektup yazıp Yakup Bey’e vererek hileyle kalenin düşmesini sağladılar. Kalenin ele geçirildiğini öğrenen Çelebi Mehmet Beypazarı’na doğru ilerledi. Oradan Amasya’ya gitti. Süleyman Çelebi de Amasya’ya yürüdü, ne yaptıysa da kaleyi alamadı. Bursa’ya geri döndü.

Çelebi Mehmet’e gelen casuslar Bursa’da Süleyman Çelebi’nin eğlenceye daldığını, yanında çok az asker bulunduğunu, “fırsat bu fırsat” diyerek Bursa’ya yürümesini istediler. Hemen yola çıkıldı. Süleyman Çelebi ordunun büyüklüğünü görünce Bursa’dan çıkıp sarp bir yer olan Yenişehir civarındaki Çakırpınar yöresine gitti.

Bu arada Karamanoğlu Beyi, İsa Çelebi’ye artık kendisi için tehlikeli olduğunu söyleyip topraklarından ayrılmasını istedi. İsa Çelebi çaresiz kalarak Karaman’dan ayrıldı. Kendine sığınmak için yer ararken 1406 yılında Çelebi Mehmet’in adamları tarafından öldürüldü.

Artık Anadolu’da Çelebi Mehmet, Rumeli’de de Süleyman Çelebi hâkimdi. Osmanlı Devleti’nde iki başlılık söz konusuydu.

Süleyman Çelebi ordusuna güveniyor, kardeşinin topraklarına sık sık akınlar düzenliyordu. Kısa sürede Aydınoğlu Cüneyd Bey’e, Menteşe Beyi İlyas Bey’e

egemenliğini kabul ettirdi. Onun bu ilerleyişinin durdurulması lazımdı.

Amasya'ya çekilen Çelebi Mehmet üç yıldır savaş hazırlıkları yapıyor, asker topluyor, kendi topraklarını tekrar almak için çalışıyordu. Ancak karşısındaki ordu çok kuvvetliydi.

Aklına, 1409 yılında Karamanoğlu'na sığınmış olan kardeşi Musa Çelebi geldi. İsa'dan sonra Musa da Karaman'a gitmişti.

“Ondan yardım isteyebilirim. Güçlerimizi birleştirecek daha kuvvetli oluruz. Bir mektup göndereyim.” diye düşündü. Kırşehir yakınlarında Cemel Kalesi'nde buluşmayı teklif etti. Kardeşi bu teklifi kabul edince iki kardeş kalede buluştular:

– Süleyman Çelebi şu an en kuvvetli orduya sahip. Eğer onu yenmek istiyorsak kuvvetlerimizi birleştirmeli, iş birliği yapmalıyız. Yoksa Anadolu'da ve Rumeli'de birlik sağlamak zor. Bizim ilk amacımız Süleyman'ın Anadolu topraklarından çekilip Rumeli'ye geçmesidir, diye Çelebi Mehmet görüşlerini açıkladı.

Musa da,

– Haklısın. Ben Candaroğlu İsfendiyyar Bey'den yardım isterim. Bana bir gemi verir. Ayrıca kayınpederim Eflak Voyvodası Mirçe'den de yardım alırım. Böylece onu Rumeli'den atmaya çalışırız. Sen ileride tek başına padişah olursun. Ben de Rumeli'de beylik edersem hutbeyi senin adına okutur, sikkeyi senin adına bastırırım.

– Tamam o zaman, hemen harekete geçelim.

– Peki.

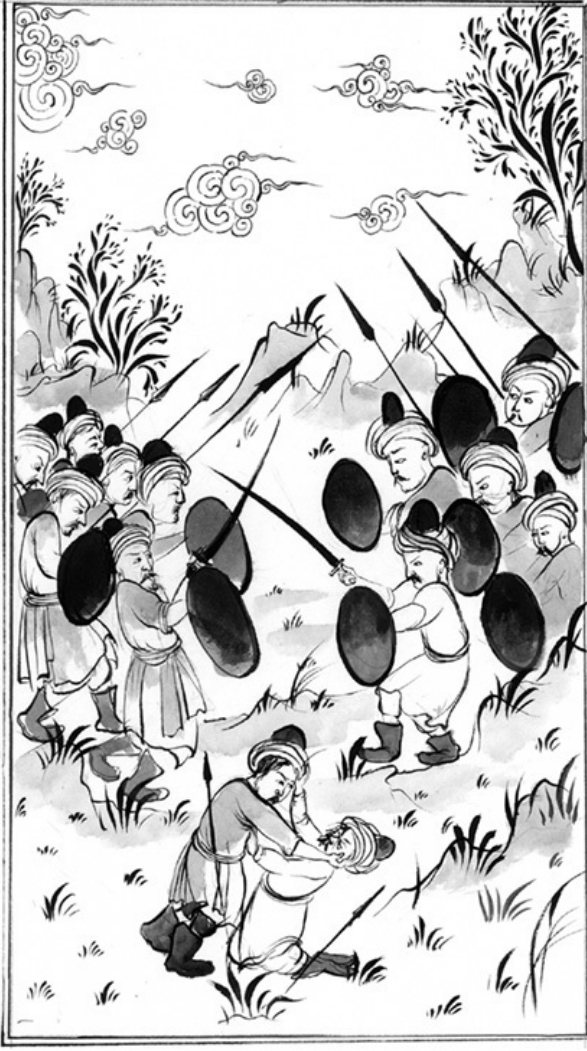
Musa Çelebi Sinop'a geçmiş, oradan Eflak'a doğru yola çıkmıştı. Çelebi Mehmet te Bursa üzerine yürümeye başlamıştı.

Süleyman Çelebi, Musa Çelebi'nin Eflak voyvodasından yardım almaya gittiğini, Çelebi Mehmet'in de Bursa'ya ilerlediğini haber alınca oralarda daha fazla durmanın kendisi için tehlikeli olacağını düşünüp Rumeli'ye geçmeye karar verdi. Çünkü kendisine ulaştırılan haberler iyi değildi. Musa Çelebi'nin Rumeli'de pek çok yeri aldığını, halkın da ona teveccüh gösterdiğini öğrenmişti.

Daha fazla oyalanmadan Rumeli'ye geçip onunla savaşmalydı. Süleyman elebi ordusuyla hızla Rumeli yakasına geçti. Musa Çelebi İstanbul'a yakın bir ovada ağabeyini karşıladı. İki ordu savaşa tutuştu. Savaşın en şiddetli anlarında bazı komutanlar Süleyman elebi'nin tarafına geçince Musa elebi'nin ordusu zayıfladı, o da çareyi kaçmakta buldu.

Musa elebi'nin aklında ağabeyini yenmek vardı, etrafına askerler toplayıp bir kez daha şansını denemek istiyordu. Edirne'de kendisi oturmalıydı. Bu yüzden bütün planlarını ağabeyini yenmek üzere yapıyordu. Edirne'ye gelerek tahta oturan, Rumeli'de hâkimiyetini pekiştiren Süleyman elebi zevk ve sefaya dalmıştı. Kendine çok güveniyor, kardeşlerinin kendisine saldıracağını sanmıyordu. Rahattı, bu rahatlık emrindeki askerlere de geçmişti.

Musa elebi, her geçen gün ordusunu büyütüp Edirne'ye saldırmak için fırsat kolluyordu. 1411 yılında harekete geçmek gerektiğini düşündü. Aldığı bir haber beklediği fırsatın çıktığını müjdeliyordu. Mihalzade Mehmet Bey, Musa elebi'ye katılmıştı. Onun ve Musa elebi'nin adamlarından Koyun Musa adlı komutanın idaresindeki öncüler Süleyman elebi'nin hamamda zevk, sefa içinde eğlendiğini belirttiler. Bu fırsat kaırılmazdı. Hemen Edirne üzerine yüründü. Durum hamamda bulunan Süleyman elebi'ye bildirildi.

– Eğlencelerimi bıraktırmak için yalan sylyyorsunuz, dedi.

Musa elebi'nin kuvvetlerinin Edirne'ye çok yaklaştığı haberini Evrenos Bey hamama giderek bizzat Süleyman elebi'ye anlattı. Hatta onu azarladı:

– Ordunun Edirne'ye dayandığı bu saatte eğlencenin zamanı mı, dedi.

Süleyman elebi hâlâ bu haberlerin yalan olduğuna inanıyordu:

– Hoca Lala, neden benim zevkime engel olmak istersin? Musa gibi bir çocuğun ne haddine ki benim üzerine gelmeye cesaret edebilsin, dedi.

Gururlandı, eğlencesinden vazgeçmedi.

Yeniçeri ağalarının ısrarları da işe yaramayınca bazı ağalar,

– Bu zevk, sefa düşkününü adamın yanında duramayız, diyerek Musa Çelebi'nin tarafına geçti.

Süleyman Çelebi durumun tehlikesinin farkına varınca hamamdan çıkıp kaçmaya karar verdi. Bir asker, İstanbul'a kaçması için ona yardım etti. Bilerek başka bir yol güzergâhından götürürken askerin arkadaşları Şehzade Süleyman Çelebi'yi tanıdılar. Eğer onu tutmazlarsa, yakalamazlarsa Musa Çelebi'nin kendilerine çok kötülük yapacağını, eziyet edeceğini düşündüler. Hemen harekete geçerek Şehzade'yi yakalamak istediler. Karaca Bey ile Kara Mıkbil Bey her ne pahasına olursa olsun Şehzade'yi koruyorlardı. Kalabalık gruba karşı dayanamayan bu iki asker öldürülünce Süleyman Çelebi ele geçirilmiş oldu. Koyun Musa'ya Şehzade'nin yakalandığı haber verildi.

Haberi alan Koyun Musa hemen geldi. Şehzade'yi teslim alıp onu öldürdü (13 Şubat 1411). Artık Musa Çelebi, Edirne'de Rumeli'nin hâkimi olarak kalacaktı. Bursa'da da Çelebi Mehmet vardı. Çelebi Mehmet, Musa Çelebi'nin kendisine tabi olmasını beklerken o, Edirne'de tahta geçtiğini, hutbeyi kendi adına okuttuğunu, sikkeyi kendi adına kestirdiğini ilan etti. İbrahim Paşa'yı sadrazamlığa getiren Musa Çelebi, Selanik'i kuşatıp Pravadi, Köprülü taraflarını ele geçirdi. Sadrazam İbrahim Paşa'yı Bizans İmparatoru'na göndererek vergi istedi. Ancak Sadrazam, Bursa'ya giderek Çelebi Mehmet'e İmparator'dan bir mektup getirdi. Daha sonra kendisi Çelebi Mehmet'in sadrazamlığına getirildi.

Tahta geçen, gurura kapılırsa işler bozulmaya başlar. Musa Çelebi gerek yöneticilerine gerek komutanlarına çok kötü davranıyordu.

– Ben Rumeli'nin tek hâkimiyim. Anadolu'yu ele geçirecek, devletin tek padişahı olacağım. Ben ne dersem onu yapacaksınız! Yapmayanı cezalandırırım!

İstişareyi, danışmayı unutmuştu. Rumeli'deki başarıları başını döndürmüştü. Yöneticileri, komutanları onun baskılarından bıkmıştı. Kaçıp Çelebi Mehmet'e

sıgınıyorlar, çeşitli bilgiler veriyorlardı. Onu kardeşine karşı bir sefere ikna etmek istiyorlardı. Bunların başında da İbrahim Paşa geliyordu.

– Sultan'ım vakit geldi. Bir devlette iki baş olmaz. Taht sizin hakkınız. Edirne'ye sefer zamanıdır. Ona göre hazırlık yapmak gerekir, deyince Çelebi Mehmet ordunun hazırlanmasını istedi.

İbrahim Paşa Bizans'tan da yardım almak için çalışmaya başladı. Gebze Kadısı Mevlana Fazlullah'ı İmparator'a gönderip ordunun Rumeli'ye geçmesi için ondan yardım istedi. Bu durumdan pek çok fayda sağlayacağı İmparator'a anlatıldı.

Musa Çelebi İmparator'u da tehdit ediyordu. Bizans İmparatoru yardım isteğini kabul etti. Böylece 15 bin asker Anadolu yakasına geldi, gemilerle Rumeli yakasına taşındı. Çelebi Mehmet'in ordusu da Rumeli'ye geçti. Üç gün İmparator tarafından ağırlanan Çelebi Mehmet, Musa Çelebi üzerine yürümek için harekete geçti.

İki kardeş, İnçeğiz ovasında karşı karşıya geldi (Ekim-1412). İki ordu da güçlüydü. Komutanları seçkin askerlerdi. Mihaloğlu Mehmet Bey, savaş sırasında Çelebi Mehmet'in tarafına geçmek için diğer komutanlarla anlaşmıştı. Savaş başladığında bu komutanlar Çelebi Mehmet'e katıldı. Bunu gören diğer komutanlar işin zora girdiğini anladı. Ordu dağılmaya başlayınca Musa Çelebi çareyi kaçmakta buldu.

Askerleri, kaçarsa sipahilerin atlarının nalları altında öleceğini, kaçmak yerine çarpışmasını söylediler. Çaresiz kalan Musa Çelebi, kalan 7 bin askerle Çelebi Mehmet'e karşı hücumla geçti. Çelebi Mehmet'in yanında 400 askeri vardı. Çelebi Mehmet, doğrudan üzerine gelen askerlerle yiğitçe savaştı. Alnından yaralandı, onu korumakla görevli askerler kendisini savaş meydanından kaçırıp İstanbul'a getirdiler. Şehzade Mehmet'in komutanları takipten dönünce şehzadelerinin yenildiğini anlayınca Musa Çelebi'nin hizmetine girdiler.

Musa Çelebi, kendisine sonradan katılan yöneticilerden, komutanlardan şüphe

diyordu. Hatta onlara şiddet göstererek hakaretlerde bulunuyordu. Hakaretlerden seksen yıldır hizmet eden, savaştan savaşa koşmuş Evrenos Bey de nasibini aldı. Şehzade ondan şüphelenip takip ettirdi.

Bu durumun olumsuz sonuçları olacağını söyleyen yöneticilerin uyarısından sonra komutanlarını topladı, onlara şöyle dedi:

– Ben yanımda, hizmetimde ikiyüzlü asker istemem. Kim yanımda kalıp bana can-ı gönülden hizmet edecekse başımın üzerinde yeri var. Ağabeyime katılmak isteyenler derhâl ayrılıp gitsinler.

Giden gitmiş kalan kalmıştı ama Musa Çelebi yanında kalan komutanlardan yine de şüpheleniyordu.

* * *

İstanbul'dan Bursa'ya gelen Çelebi Mehmet asker topluyor, kayınpederi Dulkadiroğlu Süleyman Bey ile beraber hareket ediyordu. Onun verdiği askerle gücüne güç katmıştı. Sefer için vaktin geldiğine inanıyordu. İmparator'un yardımıyla ordusunu yine Rumeli'ye geçirdi. Hızla Vize'ye doğru yöneldi. Kösemihaloğlu Mehmet Bey, Musa Çelebi'nin hizmetindeydi ama oğlu Yahşi Bey'i Çelebi Mehmet'in huzuruna gönderip hizmetine geçeceği bilgisini vermişti. Ayrıca şehzadeye şöyle haber göndermişti:

– *Babam savaş başlayınca size iltica edecek. Musa Çelebi ile savaşmak için acele etmeyiniz. Sırbistan sınırına gidiniz. Oraların komutanları sizin tarafınızda. Musa Çelebi'nin askeri buna mani olduğundan hizmetinize giremiyorlar. Ben de size katılacağım.*¹¹

Bu tavsiye üzerine Şehzade Mehmet yaşlı gazinin tavsiyesine uydu. Yahşi Bey'i öncü kuvvetlerin komutanlığına getirdi. Vize'den ayrıldı. Çelebi Mehmet'in öncüleri Musa Çelebi'nin Kara Halil adındaki yeni komutanının öncüleriyle karşılaştı. Yapılan çarpışmada öncüler kaçmak zorunda kaldı. Savaşmak için Edirne yakınlarını seçmişlerdi. Ama Musa Çelebi Zağra'ya doğru çekildi. Çelebi Mehmet ise Edirne'ye yürüdü. Halk kendisine iyi davrandı ama Musa Çelebi'nin savaşı kazanması durumunda kendilerinin kötülük göreceğini, kalenin

durumunun savaşın sonucuna göre belirlenmesini istediler. Çelebi Mehmet bu teklifi kabul etti. Zağra’da bulunan kardeşinin üzerine yürüdü. Musa elebi bu kez karşı koyamayarak Balkan dağlarına çekildi.

Çelebi Mehmet Sofya’ya geldi. Orada bir süre dinlendi. Sofya ve Şehiryük arasındaki geçitleri tutan Musa elebi’nin birliklerini etkisiz hâle getirdiler. Musa elebi hâlen ordu içinde hıyanete uğradığını düşünüyor, geri çekilmelerinin sebebini bunda buluyordu. Bu yüzden kılık değiştirip ordusunun içinde dolaşarak son durumu anlamaya çalıştı. Netice onun için üzücüydü. Komutanları onu sevmiyor, ayrılmak için fırsat kolluyorlardı. Beyazıt Paşa, Çelebi Mehmet’e katıldı. Şehzade onu Sırp Kralı’ndan yardım getirmeye memur etti. O sırada Paşayığit Burak Bey, Sinan Bey askerleriyle yine Şehzade Çelebi Mehmet’e katıldılar. Evrenos Bey de pek çok askerle gelerek katıldı. Bu duruma çok sevinen elebi Mehmet gün geçtikçe kendi ordunun kuvvetlendiğini, kardeşininkinin zayıfladığını görüyordu. Çelebi Mehmet, ordusuyla Tuna Nehri’ne inip Sırbistan’a girdi. Kosova’ya ulaştı, birkaç gün dedesinin şehit olduğu meydana kaldı.

Yanında birkaç komutanı kalan Musa elebi ise Gelibolu’ya geldi. Oradan Anadolu’ya geçti. Karamanoğlu ile birleşmek için Sofya Dağlarına çekildi. Bu haberi alan elebi Mehmet ordusuyla hemen Anadolu’ya geçti. Kardeşine fırsat vermek istemiyordu. Bir haftalık araştırmanın ardından Alaaddin ovasında kardeşini buldu. Musa elebi’nin kuvvetleri 8 bini, elebi Mehmet’inki 16 bini buluyordu. İki ordu ovada savaştı. Kılıç şıkırtıları bütün meydana kapladı. Musa elebi yiğitçe savaşıyordu. Savaşın gidişatını görünce atıyla savaş meydanından kaçtı. Beyazıt Paşa, Yahşi Bey ve Burak Bey onun peşine düştüler. Musa elebi, takip edenlerden kurtulmak için kestirme bir yol bulmayı ümit ederek atını çeltik tarlasına yönlendirdi. Ulaştığı alan bataklıktı. Atı ilk önce dizlerine kadar gelen bataklıkta zorlukla ilerledi, ardından göbeğine kadar çamura saplanıp kaldı. Atının sırtına çıkmaya çalışırken ardından yetişenler kendisini yakaladılar.

– Bunun kellesinin vurulması lazım, dediler.

– Yapmayın, dedi Şehzade.

– Sen Süleyman Çelebi'ye ne yaptın?

Orada bulunan komutanlardan Baltaoğlu kendi yayının kirişi ile Musa Çelebi'yi boğarak öldürdü (5 Temmuz 1413). Cesedini Çelebi Mehmet'in önüne getirdiler. Kardeşinin cansız bedenini görünce gözyaşları içinde,

– Bunca şeye değdi mi? Hani bana biat etmiştin, dedi.

Sonra cesedi Bursa'ya yolladı. Dedesi Murat Hüdavendigar'ın yanına gömdüler.

Musa Çelebi Rumeli'de iki yıl, yedi ay, yirmi gün tahtta kalmıştı.

Şehzadeler savaşı, taht kavgası sona ermiş, Çelebi Mehmet devletin tek hâkimi olarak tahta geçmişti. Böylece on iki yıl süren Fetret Devri kapanmış oldu.

TAHTTA TEK BAŞINA

Çelebi Mehmet artık Anadolu'nun ve Rumeli'nin sultanıydı. Kendi adına hutbe okutup sikke bastırdı. Ahaliye, askere çeşitli hediyeler dağıtıldı. Hem Edirne halkı hem komutanlar saltanatın sahibini bulmasından dolayı memnundular. Devletteki karışıklık, belirsizlik bitmişti.

– Çok şükür kargaşa dönemi bitti.

– Beyler dahi devlete başkaldırmaya kalktı.

– Kardeşler birbiriyle kavga etti.

– Timur belası da defoldu.

– Tahta cesur sultanımız geçti.

– Belirsizlik kayboldu.

– Kendisi on dört yaşından beri savaş meydanlarında.

– Şimdi o devleti hızla toparlar.

- Hem imar işlerine de başlayacakmış.
- “İlk işim yarım kalan Eski Cami’yi (Ulu Camii) tamamlamak.” diyormuş.
- Anadolu’daki işlerimi yoluna koyduktan sonra sıra Balkanlara ve Avrupa’ya gelecek diyormuş.
- İnşallah devletimiz için iyi olur.
- Olur elbette. Taht gerçek sahibini buldu.

Yeni sultanı tebrik etmek için gelenler Edirne Sarayı’nda sıraya girmişti. Anadolu’dan, Balkanlardan, Avrupa’dan pek çok bey, elçi kendisini tebrik ediyor, bağlılıklarını bildiriyordu. Sultan Çelebi Mehmet gelenlerin hepsini en iyi şekilde ağırlıyor, onlara şöyle hitap ediyordu:

- Benim için önemli olan barıştır. Atalarımın yaptığı anlaşmalara bağlı kalacağım. Herkes benden emin olsun ama ben de emin olmak isterim. Barış anlaşmalarını karşı taraf bozmadıkça ben de asla bozmayacağım. Bu böyle bilinsin. Halkıma asla kötü davranmayacağım. Onlar için gece gündüz demeden çalışacağım. Zira iç kargaşalar sebebiyle çok zaman kaybettik. Sözlerimi bağlı bulunduğunuz efendilerinize, beylerinize böyle söyleyin.

Karamanoğlu II. Mehmet Bey

Herkes Sultan’ın sözlerinden memnun kalmıştı. Sarayda ağırlananlar memleketlerine dönmeye başladılar.

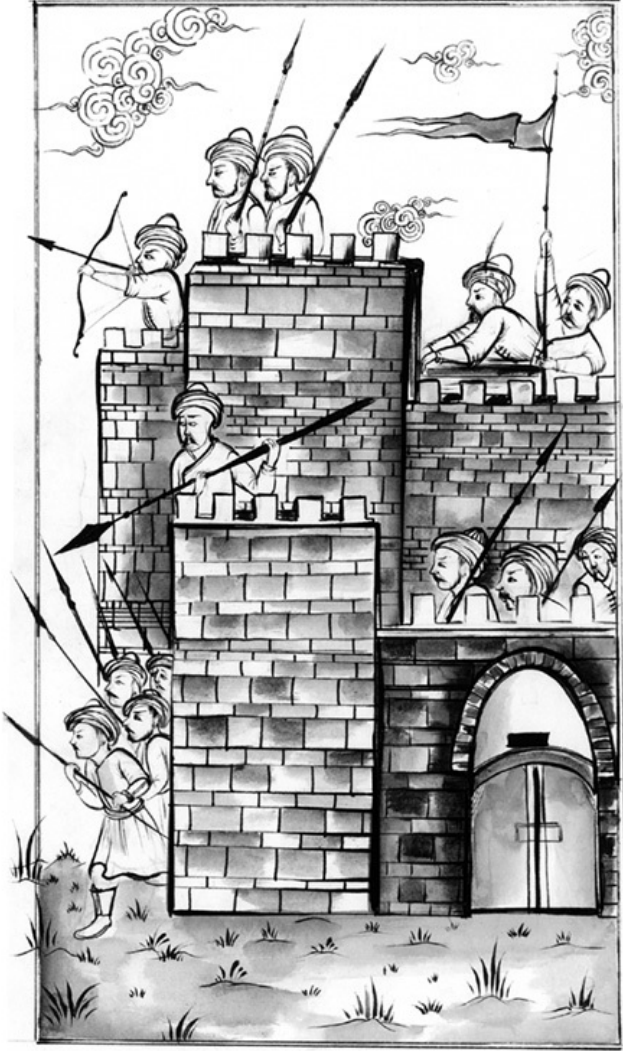
Sultan Çelebi Mehmet “Artık işe koyulmak zamanı.” dedi. Tam o sıralarda Karamanoğlu Mehmet’in Bursa’ya saldırdığı haberini aldı.

Karamanoğlu, Sultan Çelebi Mehmet kardeşi Musa Çelebi’yle uğraşırken bunu fırsat bilmiş, Bursa üzerine yürümüştü. Bursa’yı ele geçirmek düşüncesindeydi. Şehrin muhafızı Hacı İvaz Paşa Bursa Kalesi’nde her türlü tedbiri almıştı. Kale çok iyi korunuyordu, gayet sağlamdı. Karamanoğlu II. Mehmet Bey şehri almak için saldırıya geçti. Çelebi Mehmet’ten haberler alarak ona göre hareket ediyordu. Karamanoğlu, acele etmeyecekti. Burasını mutlaka

ele geçirecekti. Kaledekileri susuz bırakmak istiyordu. Bunun için kalenin içine doğru akan Pınarbaşı suyunu Çelme deresine akıttı. Susuzluğa dayanamayan kaledeliklerin kapıları kendisine açacaklarını, teslim olacaklarını sanıyordu:

– Susuzluğa dayanamazlar. Kale bizim olmalı. Siz Çelebi Mehmet’ten haberler verin. Buralarda gafil avlanmayalım, diye emrindekileri uyarıyordu.

Bursa Kalesi Kumandanı Hacı İvaz Paşa susuzluk karşısında “Böyle durup beklemek olmaz.” diyordu. Ne yapacaklarını soran komutanlarına,

– Karamanlılar kuşatmayı gevşetti, dedi. Bizim teslim olacağımızı sanıyorlar, aldaniyorlar. Bizler zaman zaman küçük birlikler hâlinde kaleden çıkıp onlara saldıracağız. Ele geçirdiğimiz esirleri, kalede onların gözü önünde öldüreceğiz.

Karamanoğlu birliklerine baskın yapıldı. Ele geçirilen esirler surlarda idam edildi. Bu durumu gören II. Mehmet öfkeden deliye döndü. Askerlerinden meşaleler hazırlamalarını istedi. Kaplıca yolundan dağa çıkmalarını ve kaleye yaklaşmalarını, şehrin eteklerine tırmanan Karamanlı askerlerin halka şöyle demesini istedi:

– Yarın büyük bir saldırı yapılacak. Bu saldırıda telef olmamak için kaleyi bize teslim edin, sonrasında af dilemeniz işe yaramaz.

Böyle diyerek halkın direncini kırmak istediler. Kale Komutanı Hacı İvaz Paşa bu hilelere alıştı. Hemen bir birlik çıkararak dağın eteğine gönderdi. Karaman askerleri neye uğradığını şaşırıyorlardı. Hatta kaleden çıkan askerler Karamanoğlu Beyi’nin karargâhını bastılar.

Kuşatma sürerken halk artık yılmıştı. Teslim olmak gerektiğini söylemeye başlamışlardı. Yapılan saldırılarda Hacı İvaz Paşa birkaç yerinden yaralanmıştı. Çelebi Mehmet’in yakında geleceğini, gayretli olmalarını ve sabretmelerini istedi. Böylece otuz dört gün geçti. O sırada şehre doğru kalabalık bir kafilenin geldiği görüldü. Bunu gören Karamanoğlu “Ya Çelebi Mehmet geliyor ya da kaleye takviye yolluyor.” diye düşündü. Korkuya kapıldı, telaşlandı. Şimdi ne yapacaktı? Gelen kimdi? Bunu öğrenmek için casuslarını yolladı. Gelenlerin Musa Çelebi’nin cenazesini getiren kfile olduğunu anlayınca rahat bir nefes aldı. Onun çok korktuğunu gören Harman Danası denilen bir nedimi Karamanoğlu Mehmet Bey’e şöyle dedi:

– Beyim, Osmanoğlu’nun ölüsünden böyle korkup kaçarsın, ya dirisi gelseydi, ne yapar nereye kaçardın?

Bu sözlere Karamanoğlu çok kızdı. Hemen emir vererek nedimini bir ağacın dalına astırdı.

Getirilen cenazeyle birlikte Çelebi Mehmet'in tahta geçtiğini anladı. Demek ki kardeşler arasındaki taht kavgası son bulmuştu.

– Musa Çelebi'nin ölüsü Kaplıca imaretine geldi, dediler.

Karamanoğlu'nun aklı başından gitti. Hemen atına atladı. Karamanoğlu, Musa Çelebi'yi önceden tanıyordu. Tabutu zorla açtırıp Musa Çelebi'yi görünce daha da korktu. Kendi canının derdine düştü. Bursa'yı kuşatmaya devam edemezdi. Şehrin bütün çıkışları da Hacı İvaz birlikleri tarafından tutulmuştu. Bu durumu gören Karamanoğlu, Kirmasti yolundan kaçtı. Hamit ilinden geçip Karaman'a vardı. Yolda ordusuna saldırılar devam etmiş, epey zayıat vermişti. Karamanoğlu şimdi Çelebi Mehmet'in mutlaka Karaman'a geleceğini düşünüyor, endişeyle bekliyordu.

Şehzade Orhan İsyan Ediyor

Çelebi Mehmet, kardeşi İsa ile mücadele ederken Aydın, Saruhan Teke ve Menteşe Beyleri İsa'nın tarafını tutmuştu. Şimdi kendi bölgelerini koruma telaşına düşmüşlerdi. Çelebi Mehmet Anadolu'ya geçip bu beylere haddini bildirmek, biraz daha kuvvetlenince de Bursa'ya gitmeyi planlamıştı. Saruhan Beyi Hızır Şah kısa sürede yakalandı. Kendisi hıyanetinin cezasını hayatıyla ödedi. Aydınoğlu Cüneyd Bey ve Germiyanoglu Yakup Bey kendisine itaat edeceklerini bildirdiler. Cüneyd Bey karışıklıktan istifade ederek Çelebi Mehmet'in topraklarına saldırdı. Aydın valisini öldürdü. Ayasluğ'u ele geçirdi.

Sultan Çelebi Mehmet, Cüneyd'e bir ders vermek gerektiğine inanıyordu. Beylerine ve komutanlarına haber göndererek toplanmalarını istedi. İzmir üzerine yürüyecekti. Araya girenler Cüneyd'in affedilmesini istediler. Çelebi Mehmet onu affetti ama beyliği Bulgar Kralı'nın Müslüman olan oğlu Aleksandır'a verdi. Cüneyd'i de Rumeli'deki Niğbolu sancağına tayin etti (1414).¹²

Çelebi Mehmet artık devlette tek başına söz sahibi olunca ilk işi olarak

Edirne’de yapımına başlanmış olan Ulu Camii’nin inşaatını teftiş etti. Oradaki çalışmaları gördü. Mimar ile görüştü. İşlerin yavaş gittiğini anlayınca mimara şöyle dedi:

– Mimarım, bu cami bizim için önemli. Caminin yarım kalan inşaatını tamamlamak bize düşer. Bu sebeple ne yapıp edip camiyi tamamlamalısın. Oyalanmak yok. Ne istersen benden isteyeceksin. Ne ihtiyacın varsa giderilecek, cami kısa sürede tamamlanacak. Aksi hâlde başına gelecekleri düşün. Sözlerim bu kadar.

– İnşallah Sultan’ım. Sizin desteğinizle, istediğiniz vakitte tamam edeceğiz.

– İnşallah.

Mimar, Sultan’ın kararlılığını görünce işin savsaklamaya gelmeyeceğini anladı. Ustalarını toplayıp onlara en kısa sürede işi bitirmeleri gerektiğini anlattı. “Aksi hâlde başımıza neler gelir bilemiyorum.” dedi. Günler sonra Sultan Çelebi Mehmet’in takibi, desteğiyle inşaat kısa sürede hızlandı, geceli gündüzlü çalışıldı.

Genç Sultan, Edirne’deki sarayda işlerini yolunu koyarken aklında Karamanoğlu’na iyi bir ders vermek düşüncesi vardı. Uzun yıllardan beri eline geçtiği her fırsatta Osmanlı Devleti’ne karşı ayaklanan Karamanoğlu’nun hakkından gelmeliydi. Bu yüzden sefer düzenlemeyi düşünüyordu. Ordunun toparlanmasını bekleyip ne yapıp edip Karamanoğlu Mehmet Bey’e haddini bildirecekti. İşte o günlerde bir atlı Edirne Sarayı’na doğru dörtnala at koşturuyordu. Günlerdir hiç dinlenmemişti. Atı son gücünü kullanıyordu. Zavallı hayvanın sırtından ter akıyordu. Binicisinin gözleri kapanıyor, zorlukla atının üstünde duruyordu. Zaman zaman başı öne düşüyor, gözlerini kapatıyor, sonra açıyor, uyumamak için direniyordu. Sultan’a önemli bir haber getiriyordu. Kendisine mutlaka Sultan’la görüşmesi tembihlenmişti. Ara sıra sayıklıyordu:

“Sultan’ım! Sultan’ım! Geç kalmamalıyım. Çok yorgunum. Uykum o kadar çok ki... Uyumamalıyım, uyursam her şey berbat olur. Geç kalırım. İş işten geçer. Sultan’ım...”

Akşamüzeri Edirne şehri ufukta görününce “Geldim ama gücüm kalmadı.” dedi.

Yere düşüyordu ki son anda tutundu. Atına “deh” dedi. Hayvan daha hızlı koşmak için ileri atıldı. Nerdeyse çatlayacaktı:

– Biliyorum sen de çok yoruldun ama bu devlet meselesi... Sen de ben de dayanacağız, az kaldı.

Şehrin surlarına vardığında gece olmuştu. Atının üstünde zorlukla durarak kapıya yaklaştı:

– Kapıyı açın. Sultan’la görüşmem lazım!

– Sen kimsin? Her isteyen Sultan’la görüşemez.

– Hemşerim uzun etme, haber getirdim. Sultan’la mutlaka görüşmem lazım.

– Olmaz!

– Bak, bu hayat-memat meselesi, sen mesul olursun. Sultan’ım, sana ne yapar bilemem.

Kapıdaki nöbetçi tereddüt etti. “Söyledikleri ya doğruysa? En iyisi kapı kethüdasına haber vereyim.” diye düşündü, gidip durumu anlattı. O da,

– Sultan akşamdan sonra kalenin kapanmasını istedi. Buna karşı çıkamayız. Sabah gelsin, dedi.

– Gitmiyor çok önemli diyor.

– Sabah gelsin.

Nöbetçi “Sabah gel!” dediğinde atlının öfkesi büyüdü:

– İyi o vakit, siz beni içeri almayın. Sultan’la görüştürmeyin, isyanın hazırlıkları bitip devlet zorda kalırsa sen ve Kapı Kethüdası Sultan’a hesap verirsiniz. Benden söylemesi... Burada bekleyeceğim. Bak acele et. Eğer uyursam başımda davul çalsan uyumam, günlerce uyurum.

Asker iyice şaşırmıştı en sonunda Kapı Kethüdası, Sadrazam’ın kapısını açarak durumu anlattı.

– Neymiş, o kadar önemli dediği?

– İsyandan bahsediyor, mutlaka Sultan’la görüşmem lazım diyor.

– Hay Allah... Ne yapmalı, bu saatte Sultan’ı rahatsız etmek olmaz ama yapacak bir şey yok.

Az sonra Sultan Çelebi Mehmet’in huzurundaydılar. Sadrazam’la Kapı Kethüdası çekingendi. Durumu anlatınca Sultan merak etti.

– Allah Allah, bu kadar önemliyse o yiğit gelsin bakalım, ne diyecekse desin.

Haber getiren ulağı huzura çıkardılar.

Yorgun gözlerinden uyku akan, ayakta durmakta zorlanan ulak selam verip getirdiği haberi heyecanla Sultan’a anlattı:

– Hünkârım... Durum tehlikeli. Şehzade Orhan Bey isyan etmek için hazırlanıyor. Babasının vefatı¹³ üzerine Bizans’tan ayrıldı. Hatta Bizans’ın da desteğini aldı. Bana söylenene göre Eflak’a gidecekken Karın ovasında akıncılar kendisini gitmekten vazgeçirmişler. Eğer tahta geçmek isterse yardım edeceklerini söylemişler. Yanbolu’ya götürmüşler. Orhan, “Taht benim hakkım.” diyormuş. Acele etmelisiniz, yoksa devlet yine karışacak.

Bu önemli haberi dinleyen Sultan Çelebi Mehmet oturduğu yerden kalktı:

– Bu nasıl iş! Derdin biri biter biri başlar. Devlette ikilik olmaz. Birlik sağladık diyorduk ki başımıza şimdi de Orhan çıktı. Gereğini elbette yapmalıyız.

Sultan ulağa baktı:

– Yiğidim, bize çok önemli haber getirdin, sağ olasın.

– Eyvallah Sultan’ım...

– Sen şimdi dinlen, hem sana mükâfat verelim. Ne istersin?

– Hünkârım benim mükâfatta gözüm yok, istemem. Görevimi yaptım sadece.

Dileğim sizin yanınızda savaşımlara katılmak, bayraktarınız olmak...

Sultan ulağa dikkatle baktı. Herkes Çelebi Mehmet’in bağıracağını, ulağa haddini bildireceğini sanıyordu. Zira bir Sultan’ın ödülünü almamak ne demektir? Onun huzurunda “Şu görevi istiyorum.” diyecek cesareti nereden bulmuştu.

Sultan'ın uzun süre sessizce bakmasından dolayı ulak da korkmuştu. Bir hata işlediğini düşünerek çekingen bir şekilde söze başladı:

– Sultan'ım, kem söz ettiysem, haddimi aştıysam beni affedin... Demem oydu ki...

Ulak sözün arkasını getirecekti ki Sultan elini kaldırınca susmak zorunda kaldı. Ulağın omzuna elini koyup ona şöyle dedi:

– Dileğin uygun. Seni bayraktarım yaptım. Senin gibi yiğit, gayretli, devletini düşünenlere çok ihtiyacımız var. Mademki ödül istemedin, senin ödülün bayraktarlık olsun. Hayırlı olsun.

Herkes derin bir nefes aldı. Ulak ayakta durmakta zorlanıyordu. Onun bu hâlini gören Sultan Çelebi Mehmet:

- Şimdi git, bir güzel yıkan, istediğin kadar uyu.
- Sultan'ım siz sefere çıkacakken bir bayraktarın uyuması doğru olur mu?
- Daha nice seferlere birlikte çıkacağız, merak etme. Şimdi dinlenmene bak.
- Peki Sultan'ım!

Ulak selam vererek huzurdan çıktı.

Sultan, Sadrazam'a dönerek,

– Tez hazırlanıp yola çıkalım. Devletin başına bir dert daha açılmasın. Haydi! İstikamet Yanbolu! Yeğenimizin üzerine istemesek de varacağız. Devletimiz ve geleceğimiz için bunu yapmak zorundayız.

Ordu kısa sürede hazırlanınca sefere çıkmadan önce genç Sultan Ulu Camii'nin inşaatını denetlemek istedi. Orada işlerin hızlandığını görünce memnun oldu.

Sıra sıra birlikler Edirne surlarından çıkarken asker sefere gitmenin heyecanıyla gülbank çekiyordu:

- Üçler, yediler, kırklar demi devranına!
- Hak yolunda gideriz.
- Sefer bize, zafer Allah'a ait.

- Allah yardımcımız olsun!
- Yolunuza çıkanın hakkından geliriz.

Tuğlar çekildi, k   ler vuruldu, atlar kişnedi, yola revan olundu. Ordu Yanbolu'ya varınca   nc   birlikler   ehzade Orhan'ı görünce hemen etrafını çevirdiler. Kendisine yardımcı olacaklarını söyleyen akıncılar, ordunun geldiğini görünce   il yavrusu gibi dağıldılar. Şehzade Orhan çaresiz kalınca teslim oldu. Kendisine Terziba  ı Za  nos denilen lalası yaklaştı:

–   ehzade'm etme. Devletin ba  ı dertlerden yeni kurtuldu. Dı  arında, içeride düşmanlarımız var, bir de sen devlete musallat olma. Gel bu taht sevdasından geç. Sultanımızdan   z  r dilersin, umulur ki seni affeder.

– Lala lala, taht benim hakkım değil mi?

– Sen şu an taht için kavga yapacak durumda değilsin. Bu sevdadan vazgeç. Devletimiz   ehzade kavgalarından çok çekti. Tam huzur sağladık derken sen çıktın. İnadı bırak, canından olma.

Şehzade Orhan çaresiz olduğunu anladı. Ba  ıyla peki der gibi işaret yaptı. Lalas   onu Sultan'ın huzuruna çıkardı, özür diledi. Sultan onun ileride yine taht için kavga çıkarmasını önlemek için daima gözetim altında tutulması amacıyla Bursa'ya doğru

yola çıkardı. Ona ihsanlarda bulundu.

Böylece bir şehzade isyanının daha önüne geçildi. Bunda acele edip gece gündüz yol alan ulağın yani bayraktarın gayreti çok büyüktü.

Sıra Karamanoğlu Beyi'ne gelmişti.

Karamanoğlu'nun Üzerine Sefer

Sultan Çelebi Mehmet, Karamanoğlu Beyi'nin epey askeri olduğunu öğrenmişti. Kendisi daha kuvvetli bir ordu hazırlamalı, sefere böyle çıkmalıydı.

Kastamonu Beyi İsfendiyar Bey'e, Germiyanoglu Yakup Bey'e haber yollayıp kendisine asker göndererek destek olmalarını istedi. Kendisi de ordusuyla hazırlanıp yola çıktı. Anadolu'ya geçti. Yolda aldığı haber canını sıktı. Daha önce affettiği, görev verdiği Aydınoğlu Cüneyd yine isyan etmişti. Üstelik başına buyruk davranıyor, halka zulüm ediyordu. Sultan bu haberi alır almaz hiddetle,

– İşimiz isyanlarla uğraşmak oldu. Kefereyle savaşamadık. Ne çok isyanla baş ettik Rabbim. Derhâl İzmir'e doğru ilerleyeceğiz. Karamanoğlu'ndan önce bir çıbanbaşını ortadan kaldırmalıyız. Cüneyd'e mektup yazın teslim olsun, boş yere kan dökülmesin, dedi.

Teslim çağrısına Aydınoğlu Cüneyd Bey cevap vermedi. Savaşa hazırlanmaya başladı. Sultan mademki babası Yıldırım'ın oğluydu, o da yıldırım gibi hareket ederek Çandarlı'yı ele geçirdi. Menemen'i, Kayacık'ı Kemalpaşa'yı aldı. İzmir önlerine gelip ordugâhını kurdu. Yakındaki Midilli, Sakız Adalarının hâkimi dahi kendisinden yardım istedi. Onlara yardım edeceğine söz verdi. İzmir'i kuşatma altına aldı. Onuncu günde Aydınoğlu Cüneyd karısıyla çocuklarını kalede bırakarak kaçıp gitti. Sonradan gelip teslim oldu. Ailesinin ısrarından dolayı hayatı bir kez daha bağışlandı.

Venediklilerle Savaş

Çelebi Mehmet Edirne'ye dönmüştü. Ulu Camii'nin yapımı neredeyse bitmek üzereydi. Oğlu Kasım hastalanmıştı. Sultan bu duruma üzülürken epeydir kendisine Venediklilerin saldırılarıyla ilgili haberler veriliyordu. Adalardaki Venedik donanması kıyıları basıp ahaliye saldırıyordu. Bunu Siklad Hâkimi Dük Pietro Zeno'nun korsanlarının yaptığını söylüyorlardı. Sultan şikâyetler arttığından amirallerini huzura davet etti. Kaptan Çallı Bey'e dönerek,

– Kaptan'ım gayrı bu saldırılara bir son verseniz, dedi. Bilirim keferenin donanması bizden üstün ama bu tür saldırılara da göz yumamayız. Gereken derhâl yapılmalı.

Kaptan allı Bey, Gelibolu'dan 30 gemi ile ayrıldı. Venedik donanmasıyla karşı karşıya gelmeden Eğriboz Adası'nı bastı, epey ganimet aldı. Sonra donanmasıyla Gelibolu'ya çekildi. Bu arada Dük Pietro Zeno büyük bir korkuya kapılıp Venedik'ten takviye istedi. Gelen Venedik donanması o sırada bir Ceneviz gemisine saldırdı. O da Osmanlı kara sularına geçip yardım istedi. Osmanlı donanması Ceneviz gemisine yardım etti. Venediklilerle, Osmanlılar arasında ilk deniz savaşı başlamış oldu. Bu arada Kaptan allı Bey'in gemisine doğrudan saldırdılar. Çarpışmada kaptan şehit düştü, Venedik donanmasının amirali yaralandı. Her iki donanmada büyük can ve mal kaybı oldu. Sonunda her iki taraf da geri çekilmek zorunda kaldı (29 Mayıs 1416). İki ülke arasında anlaşma yapılarak barış sağlandı.

* * *

Sultan Çelebi Mehmet, Karaman'a doğru sefere çıkarken Akşehir, Beyşehir, Seydişehir'i de ele geçirdi. Oradan Konya'ya yürüyüp kaleyi kuşatma altına aldı. O dönemde Nuh Tufanı'nı andırır şekilde yağmur yağınca pek çok at telef oldu. Asker ne yapacağını bilemedi. Bu yüzden kale ele geçirilemedi.

Osmanlı ordusunun Karaman'a yürüdüğünü gören Karamanoğlu II. Mehmet Bey hemen Sultan'ın huzuruna elçisini gönderip af diledi. Sultan yine affetti. Ancak Konya'dan ayrılınca Karamanoğlu Mehmet Bey tekrar saldırılarına başladı. Çelebi Mehmet, Karaman üzerine sefere çıktı. Ankara yakınlarına geldiğinde hastalandı. Hekimler onun derdinin dermanını bulamadılar. Sefere de çıkılmıştı. Sultan'ın hastalığının tedavisi bulunmalıydı.

– Sultan'ım, Germiyanoglu'nun diyarında adı Şeyhi olan, şiire meraklı, bilge bir hekim varmış. Sizi bir de o muayene etse. Belki derdinize derman olur, dedi.

Çelebi Mehmet de,

– Olur, dedi.

Şeyhi gelip Sultan'ı muayene etti. Şöyle dedi:

– Sultan'ım herhangi bir derdiniz yok. Çok çalışmaktan, çok düşünmekten

dolayı zayıf düşmüşsünüz. İyi dinlenip iyi beslendiğiniz takdirde eski sağlığınıza kavuşursunuz, deyince Sultan çok memnun oldu.

Sultan, Şeyhi'ye hem Okusulu köyünü hediye etti hem de onu devlette ilk defa kurulan hekimbaşılığa tayin etti.

Beyazıt Paşa komutasındaki orduyu Karaman'a sefere gönderdi. Bir zamanlar Karamanoğlu Mehmet Bey ile arası iyi olan Komutan Beyazıt kurnaz biriydi. Eski dostluğuna güvenerek Karamanoğlu Beyi'ne bir mektup yazdı:

– *Sultan çok ağır hasta, iyi olmasından ümit kesildi. Bu tarafa bir elçi gönderip barışma talebinde bulunun. Kendiniz de yakın yerlere doğru gelin. Sultan'ın, kurtulamayacağından barışa izin vereceğine şüphe yok. Eğer iyi olursa Osmanlı ile barış içinde olursunuz. Eğer iyi olmazsa devleti Osmanlıların elinden alabileceğiniz bir mevkiye gelmiş olursunuz.*¹⁴

Haberi alan Karamanoğlu Beyi kendisine iletilen haberin doğru olup olmadığını araştırdı. Doğru olduğunu öğrendiğinde Komutan Beyazıt'ın dediği gibi yaptı. Ankara'ya yakın bir yere kadar geldi. Onun geldiğini öğrenen Beyazıt Paşa hemen harekete geçerek kendisini ve oğlunu esir aldı. Bu iyi haberler üzerine Sultan sevinmiş, hastalığı düzelmeye başlamıştı. Komutan Beyazıt'a vezirlik vererek onu Rumeli Beylerbeyliğine getirdi.

Sultan Karamanoğlu'nu yine affetme büyüklüğünü gösterdi:

– *Bu ne kadar çok sözden döneklik? Daha kılıcımızın kanı kurumadan yeni bir savaş başlatıyorsun. Daima dilinizde tövbe, kalbinizde sözden dönme var. Pençemizden kurtulur kurtulmaz bir kötülük yapıyorsunuz. Bundan sonra size nasıl muamele edelim,*¹⁵ deyince Karamanoğlu Mehmet Bey elini göğsünün üstüne koyarak yemin billah etti:

– Bu can kuşu, bu tenden uçuncaya kadar size hizmet edeceğim, isyan etmeyeceğim Sultan'ım, dedi.

Verilen söz, edilen yeminin ardından kendisi affedilerek memleketine gönderildi. Çok geçmeden göğsünden bir güvercin çıkararak,

– İşte tenden kuş uçtu böylece sözüm de yerine geldi. Artık Osmanlı'ya isyan edebilirim, dedi.

İsyân haberini alan Sultan Çelebi Mehmet:

– Bu adamın alışkanlığı devam ettikçe elbette bir gün belasını bulur, dedi.

Karamanoğlu II. Mehmet Bey, yemini bozmasının bedelini Antalya'yı kuşattığı sırada göğsünden okla vurularak ödedi (1426).

Balkanlara Yeniden Sefer

Çelebi Mehmet Anadolu'da işleri yola koyduktan sonra artık Balkanlara sefer zamanının geldiğine inanıyordu. Bunun için emrindeki beylere, komutanlara Edirne'de toplanmalarını ferman eyledi. Çoktandır kardeşi Musa Çelebi'nin kayınpederi Mirçe'yi bertaraf etmek istiyordu. Çünkü ondan hâlâ şüphe ediyordu. Yerine kendisine bağlılık bildiren Dan isimli Eflak prensini tahta geçirmek niyetindeydi. Bu amaçla ordu Edirne'den ayrıldı. Tuna'yı hızla geçerek Eflak bölgesine girdi. Osmanlı ordusunu karşılayan Eflak ordusuna Niğbolu'da Yıldırım Beyazıt'a yenilmiş olan Sigismund destek veriyor ve Mirçe'yi destekliyordu. Ancak Osmanlı yiğitleri kısa sürede zafer kazandılar. (Sefer esnasında Sultan Çelebi Mehmet attan düşerek kolunu incitmiş, kolunun ağrıları günlerce devam etmişti. Bazı hekimler bu kazayla felç başlangıcının olduğunu söylerler.) Bunun üzerine çok zorda kalan Mirçe bağlılığını bildirdi, özür diledi. Affedilmesini istedi. Hatta Sultan'ı inandırmak için oğlunu rehin verdi. Eflak Prensi Mirçe affedildi.

Sultan, onun tekrar başkaldırmasını önlemek amacıyla Tuna kıyısındaki İsakçı ve Yenisale hisarlarını sağlamlaştırdı, buradaki asker sayısını artırdı. Üstelik yine affettiği Aydınoğlu Cüneyd Beyi Niğbolu muhafızlığına getirdi. Mirçe'ye daima destek çıkan, onu Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtan Sigismund'un üzerine yürümeli, ona da haddini bildirmeliydi.

Sultan, Saint-Severin Kalesi'ni fethetti. Badkersburg şehrini kuşattı. Şehir tam teslim olmak üzereydi ki Nemçe¹⁶ askerleri yardıma gelerek şehrin düşmesini önlediler. Bu harekâttan Sigismund öyle korkmuştu ki af dilemekten başka yol

olmadığını gördü. O da affedildi (1416).

Artık Osmanlı orduları için Macaristan'a fetih yolu açılmıştı. Osmanlı akıncılarıyla orduları Avrupa'nın içlerine hareket etmek için hazırlanmaya başladılar. Bu durum Avrupa'da endişeye sebep oldu. Bosna Kralı tehlikenin büyüdüğünü düşünerek Osmanlı'nın yönetimini kabul etti. Kısa süre sonra Macar eyaleti baştanbaşa fethedildi. Böylece Balkanlarda ve Adriyatik kıyılarında Osmanlı egemenliği kuvvetlendi.

Sinop'un Fethi ve Kardeşi

Mustafa'nın İsyanı

O sırada Sinop'ta bulunan İsfendiyar Bey Osmanlı Devleti'ne karşı harekete girişmişti. Bunun için Sultan Çelebi Mehmet, Balkan dönüşü Edirne'de bir süre dinlenip Sinop'a doğru hareket geçti. Uzun bir yolculuğun ardından ulaştığı şehri kuşattı. İsfendiyar Bey, Osmanlı ordusuyla başa çıkamayacağını anladı. Elçiler göndererek Osmanlı hâkimiyetini tanıdığını belirtince affedildi. Çelebi Mehmet'in oğlu Kasım'ın istediği Kastamonu, Tosya, Çankırı ve Kalecik de Osmanlı Devleti'nin yönetimine girdi. Ayrıca daha önce Osmanlı'nın yönetiminde bulunan Samsun da fethedilmeliydi. O sırada Çelebi Mehmet yeni bir isyan tehlikesi ile karşı karşıya kaldı. Ankara Savaşı'nda Timur'a esir düşerek Semerkant'a götürülen kardeşi Mustafa'dan¹⁷ uzun süre haber alınamamıştı. Mustafa, gizlice Karaman'a gelmiş, buradan Rumeli tarafına geçerek Teselya ve Selanik'te tahta geçme iddiasından bulunmuştu. Onu Eflak Voyvodası ile Aydınoğlu Cüneyd Bey destekliyorlardı. Bu isyanı haber alan Çelebi Mehmet çok sinirlendi:

– Bu nasıl iş! Ben şu devletin dirliğini sağlayamayacak mıyım? İsyanlar tam bitti derken yenisi çıkıyor. Şimdi de Mustafa Selanik'te tahta geçmek hevesinde. Ordu tez hazırlansın, Selanik'e sefer var.

Ordu Edirne'de toplandı, hızla Selanik bölgesine harekete geçildi. İki ordu

büyük bir ovada karşı karşıya geldi. Çelebi Mehmet'in ordusu Mustafa'nın ordusunu dağıtınca onu destekleyen Aydınoğlu Cüneyd, Mustafa ile birlikte Selanik Kalesi'ne sığınmak zorunda kaldı. Bunu haber alan Sultan, Selanik valisinden Mustafa'yla Cüneyd'in kendine verilmesini istedi. Aldığı cevap “hayır”dı. Vali isteği üzümlere yerine getiremeyeceğini bildirdi. Çelebi Mehmet bu duruma şaşırdı:

– Buna nasıl cesaret eder? Tekrar istekte bulunulsun.

Elçiler Selanik valisine gittiler, aldıkları cevap bu kez daha kesindi:

– İkisini Çelebi Mehmet hayatta olduğu sürece asla vermem. Mustafa Çelebi için her yıl vergi ödemeyi teklif ediyorum. Bunu Sultan'ınıza söyleyin.

Elçiler durumu olduğu anlatınca Sultan, Selanik Kalesi'nin kuşatmayı sürdürmenin bir anlamı olmadığını düşünerek kaldırdı (1420).

Selanik'ten dönen Sultan, İstanbul'a giderek Bizans İmparatoru Manuel'i ziyaret etti. Üsküdar'dan İmparator tarafından uğurlandı, Bursa'ya geldi. I. Murat'ın başlattığı Yeşil Türbe'nin inşasının bitmesine az kaldığını gördü. Bursa'da kışı geçirdikten sonra Gelibolu üzerinden Edirne'ye döndü.

Çelebi Mehmet Sultan'ın Vefatı

Osmanlı Sultanı Çelebi Mehmet isyandan isyana koşarken, seferden sefere çıkarken artık bedeni zayıflamış, yorgun düşmüştü. Dinlenme fırsatını bulamadığı için kendisini zaman zaman halsiz hissediyordu. Edirne'ye geldiğinde sarayında istirahat çekildi. İçindeki ava çıkma isteğine engel olamıyordu.

“Bünyem zayıf ama yine de ava çıkmak istiyorum. Böyle oturmakla olmaz. Belki temiz hava bana iyi gelir.”

Av takımları, avcı kuşları hazırlandı. Hekimler Sultan'ın bu isteğine karşı çıkıp istirahat etmesini istediler. Sultan uyarıları dikkate almadı.

– Paslanmak istemem. Ava çıkacağım.

– Sultan'ım biraz daha kuvvetlenseydiniz, bünyeniz yorgun düştü.

– Kendimi iyi hissediyorum.

– Daha önce attan düşmüştünüz, kendinizi zor topladınız, ihtiyatlı hareket etmeniz gerekir.

– İyiyim, siz merak etmeyin.

Edirne yakınlarındaki ava çıktığı esnada Sultan'ın yanındakiler onun atın sırtında zorlukla durduğunu anladılar. Endişelendiler. Kendisine yaklaştılar, o eliyle “Ben iyiyim.” der gibi işaret yaptı. Bir süre yol aldıktan sonra Sultan atın dizginlerini tutamaz oldu, gözleri karardı, atından düştü. Etrafındakiler derhâl koşup kaldırdılar, kendisini Edirne'ye getirdiler. Hekimlere haber verdiler.

O sırada Bizans İmparatoru Manuel en güvendiği elçilerinden birini Edirne sarayına göndermek istiyordu. Sultan'ın hastalandığını öğrenmiş, son durumundan haberdar olmak istiyordu. Bu yüzden en güvendiği elçisi Leontarius'u görevlendirdi:

– Edirne'ye gidip Sultan ile görüşüp sağlığı hakkında bana bilgi getir. Ona göre plan yapalım.

– Peki İmparatoru'm.

Elçi Leontarius Edirne'ye geldi. Sultan ile görüşmek istediğini söyledi. Çelebi Mehmet'e haber verdiler. Yatağında istirahat hâlindeyken elçinin içeri alınmasını emretti.

– İmparator'a selam söyleyiniz, anlaşmalara uyduğu için teşekkür ederim. Rahatsızım, sizinle daha sonra ayrıntılı bir görüşme yapacağım.

– Geçmiş olsun.

– Sağ olun.

Avda başlayan felç, gün geçtikçe ilerledi. Sultan güçlkle konuşuyor, ayağa kalkamıyordu. Devamlı yatıyor, inliyordu. Vezirleri, beyleri, komutanları ondan iyi bir haber almak için bekliyorlardı. Yanından hiç ayrılmayan Beyazıt Paşa'yı endişe sarmıştı. Sultan'ın hastalığı duyulursa henüz düzene giren devlette isyanların tekrar başlayacağını düşünüyordu. Sultan'ın sağlığına kavuşması için

gece gündüz dua ediyordu. Bir gün yine dua ederken Sultan'ın kendisini çağırıldığı haberi verildi. Paşa merak etti. Hemen Çelebi Mehmet'in yanına girdi.

– Bizans ve İlhanlılar ile ilgili haberler neler?

– İyidir Sultan'ım, çok şükür sayenizde.

Az sonra içeri Çandarlı İbrahim Paşa'yla Hacı İvaz Paşa girdi. Sultan onları da çağırtmıştı. Onların yatağının başı ucunda toplandığını görünce zorlukla konuştu:

– Beni iyi dinleyin. Ben bu hastalıktan kurtulamayacağımı anladım.

– Aman Sultan'ım, o nasıl söz.

– Sözümü kesmeden beni iyi dinleyin. Söyleyeceklerimi diyeyim bir daha fırsat bulamayabilirim. Çeşnicibaşımız olan Elvan Bey'i Amasya'ya gönderin. Murat oğlum acele gelip tahta geçsin. Eğer Murat yetişemezse vasiyetimdir, tedbir alın, o gelinceye kadar kimse öldüğümü duymasın. Askerin endişelenmesine, karışıklık çıkarmasına meydan vermeyin. Devletin düzenini, huzurunu zor sağladık. Düzen bozulmasın isterim. Kardeş, kardeşi tekrar vurmasın. Bizans'a karşı ketum davranın, elçisi burada. Selanik'ten İstanbul'a gelen kardeşim Mustafa'yı serbest bırakır. Tahta oturmaya o kalkar.

– Peki Sultan'ım, siz nasıl ferman buyursanız.

– Şimdi haber ettik, Elvan Bey yola çıktı.

– İyi.

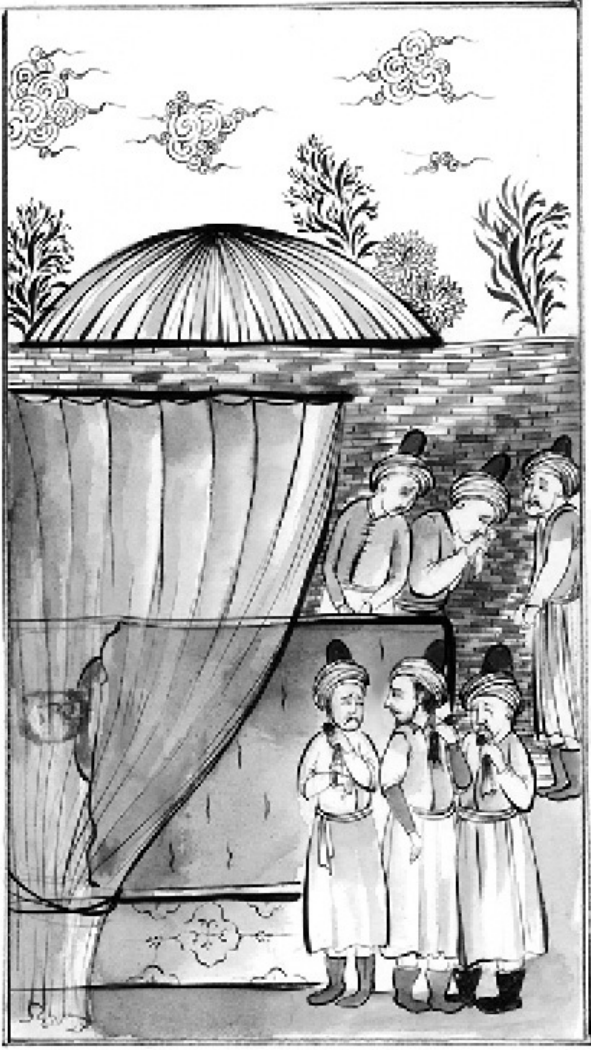
– Siz dinlenmeye bakın.

– Beni Bursa'daki Yeşil Türbe'ye defnedin.

– Sultan'ım daha çok yaşayacaksınız.

– Hayır, ölüm bana yakın. Murat'a yardım edin. Allah... Allah...

Son sözleri bu oldu. Dili peltekleşti, gözleri kaydı, Çelebi Mehmet Osmanlı Devleti'nin ikinci

kurucusu, son nefesini böyle verdi. Yanındakiler çok üzgündü. Sultan'ın vefatını doktorları, Veziriazam Beyazıt Paşa, Vezir Hacı İvaz, Vezir Çandarlı İbrahim biliyordu. Beyazıt Paşa içeridekilere şöyle dedi:

– Sultan'ın vasiyetini yerine getireceğiz. Vefatını gizleyeceğiz. Ta ki Murat gelene kadar.

– Peki.

Hacı İvaz Paşa endişeliydi:

– Ya asker Sultan'ı görmek isterse ne yaparız?

– Sultan’ın İzmir’e sefere çıkacağını, Biga mevkiinde Beylerbeyi’nin emrine girileceğini tellallar vasıtasıyla bildirelim. Böylece sefere hazırlanırken askerlerin akıllarına Sultanımızı görmek gelmez. En azından zaman kazanırız.

– Denemekte yarar var. Başka çaremiz yok.

Ordunun İzmir’e sefere çıkacağı haberi her yana ulaştırıldı. Alışagelmiş devlet işleri yürütülüyor hem halka ve askere hem de Bizans elçisine karşı Sultan’ın yokluğu belli edilmemeye çalışılıyordu.

Elçi Leontarius, tanıdığı askerlere Sultan’ın hasta olduğunu yayıyordu. Haber, asker arasında yayılınca Sultan’ı görmek istediler. Yavaş yavaş sarayın önüne toplanmaya başlayıp bağırdılar:

– Sultanımızı görmek dileriz!

– Sultanımız nerede?

– Onun huzuruna çıkmak isteriz.

Veziriazam, vezirler, paşalar sıkıntıya düştüler:

– Şimdi ne yapacağız?

– Balkona çıkıp askere seslenelim belki giderler.

– Bir deneyelim.

Az sonra askere çağrıda bulundular:

– Sultanımız hasta. Bu gürültüden rahatsız olabilir, dağılın.

– Sultan öldü mü?

– O nasıl söz, elbette yaşıyor, sadece hasta. Dinlenmesi lazım.

Bu kez hekimler askeri ikna etmeye çalıştı, başarılı olamadılar.

– Biz Sultanımızı görmeden bir yere gitmeyiz. Onu ziyaret etmek isteriz.

– Şimdi ne yapacağız?

– Onları huzura alacağız ama nasıl?

– Naaşını giydireceğiz. Arkasına da birkaç kişi geçip elini, kolunu hareket ettirecek. Huzura gelen askeri selamlayacak. İnanırlarsa ne ala yoksa ötesini düşünemiyorum. Şehzade Murat ta bir an önce gelip tahta geçse, şu sıkıntılı

günler bitse. Hay Allah başımıza gelene bak.

- Askerin haberi nasıl oldu?
- Bizans elçisi yapmış olabilir.

Hekimler Sultan'ın naaşını giydirip tahtına oturtular. Arkasına da birkaç kişi gizlendi. Odayı iyice kararttılar:

- Efendimiz hazır, içeri gelsinler.

Askerlerin temsilcileri içeri alındı. Loş ışıktaki tahtta oturan Sultan'ı gördüler. Biraz benzi solmuştu. Ara sıra eliyle askerlerini selamladı. Asker Sultanlarının ölmediğine inandı. Çıkıp arkadaşlarını durumu anlattılar:

– Sultanımız yaşıyor, merak etmeyin. Şimdi sefer zamanıdır. Hazırlıklar başlasın. Yolumuz Biga'ya.

- Sultan'ım çok yaşa!
- Çok yaşa!

Çelebi Mehmet'in naaşı ilaçlandı. 41 gün ölümü herkesten gizlendi. Amasya'dan gelen Şehzade Murat tahta çıkınca Sultan'ın ağır hasta olduğu, kısa bir süre önce vefat ettiği haberi verildi.

Sağlığında devletin düzenini sağlayan Sultan'ın naaşı da asker arasında çıkacak kargaşayı böyle ufak bir hileyle önlemiş oldu. Sultan Bursa'daki Yeşil Türbe'ye götürülüp defnedildi.

Vücudunun kırk yerinde kılıç ve ok yarası olduğu dilden dile hâlâ anlatılıyordu.

Sultan Çelebi Mehmet Kimdir?

Osmanlı Devleti'nin ikinci kurucusu sayılan Çelebi Mehmet dedesi Murat Hüdavendigâr'ın şehit düştüğü, babası Yıldırım Beyazıt'ın tahta çıktığı 1389 yılında dünyaya gelmiştir.

Annesi Germiyanoglu Süleyman Şah kızı Devlet Hatun'dur.

Çelebi Mehmet genç yaşta olmasına rağmen pek çok savaşa katılmış, devletin

en karışık döneminde birliği sağlamak için gayret etmiştir. Kendisi ciddi ve kararlıydı. Öfkesini dizginlemesini iyi bilirdi. Çok iyi silah kullanılırdı. Savaşta daima ön saflarda savaşırdı. Sakin, sabırlı bir kişiliği vardı. Tatlı dilli, yumuşak huyluydu. Yoksullara yardım etmeyi severdi.

Geniş omuzlu ve orta boyluydu. Pembe tenli, açık alınlı, kara gözlü, kara kaşlı, gür sakallı, kartal bakışlı, burnu yuvarlakçaydı.

Dönemin en önemli âlimlerinin yanında yetişti. Ahmed Bin Muhammed Cezeri'den Arapça, İmaddin Ali Çelebi'den, Molla Fenari'den fıkıh bilgileri öğrendi. Eniştesi Emir Sultan'dan feyz aldı. Spora yatkındı, çocukluğundan beri güreşiyordu, bu nedenle kendine **“Pehlivan Çelebi”** dendiği de bilinir. Planlı, programlı iş yapardı.

Ankara Savaşı'na katıldığında on dört yaşındaydı. Dağılan devleti ilk önce Anadolu'da toparladı. Rumeli'de Türk nüfusunu artırdı. Yirmi dört muharebede tam kırk yara aldı. Otuz iki yaşında hayata gözlerini kapamıştır.

Çelebi Mehmet, dirliği yeniden sağlaması yanında, imar faaliyetlerine de mümkün olduğu kadar önem vermiştir. Bursa'da, Edirne'de, Amasya'da pek çok tarihî eser yaptırmıştır. Bursa'da Yeşil Cami'yi yaptırdı.

Edirne'de amcası Emir Süleyman tarafından inşasına başlanan, yapımı Musa Çelebi tarafından devam ettirilen Ulu Camii'yi tamamlattı. Bu camiye vakıf olmak üzere iki bedesten yaptırdı. Oğlu Şehzade Kasım caminin bahçesinde metfundur.

Mehmet Çelebi'nin oğulları: II. Murat, Mustafa, Ahmed, Mehmet, Kasım, Mahmud, Yusuf, Orhan Çelebi. Yedi tane de kızı vardır.

Yararlanılan Kaynaklar

Ahmet Şimşirgil, *Osmanlı Tarihi Kayı-1*, KTB Yayınları, 2009, İstanbul.

Atilla Şahiner, *Osmanlı Tarihi*, Timaş Yayınları, 2012, İstanbul.

Derviş Ahmed Aşki, *Âşık Paşazade Tarihi*, Mostar Yayınları, 2008, İstanbul.

Mehmet Neşri, *Aşiretten İmparatorluğa Osmanlı Tarihi*, Timaş Yayınları, 2011, İstanbul.

Namık Kemal, *Osmanlı Tarihi-1*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2008, İstanbul.

Oruç Bey, *Osmanlı Tarihi, Uç Beyliğinden Dünya Devletine*, Çamlıca Yayınları, 2009, İstanbul.

Mehmet Neşri, *Aşiretten İmparatorluğa*, s. 155.

Namık Kemal, *Osmanlı Tarihi-1*, s. 358.

A. Şimşirgil, *Kayı*, s. 166.

Namık Kemal, *Osmanlı Tarihi-1*, s. 362.

Namık Kemal, *Osmanlı Tarihi-1*, s. 364.

Mehmet Neşri, *Aşiretten İmparatorluğa*, s. 168-69.

a.g.e. s. 169.

Namık Kemal, *Osmanlı Tarihi-1*, s. 364.

Namık Kemal, *Osmanlı Tarihi-1*, s. 369.

Mehmet Neşri, *Aşiretten İmparatorluğa*, s. 179.

Namık Kemal, *Osmanlı Tarihi-1*, s. 390.

A. Şimşirgil, *Kayı*, s. 179.

Çelebi Mehmet'in amcası Emir Süleyman.

Namık Kemal, *Osmanlı Tarihi-1*, s. 415.

a.g.e. s. 416.

Avusturya

Düzmece Mustafa olarak da bilinir.

TARİHSEVER ÇOCUK

Tarih seven çocuklar için hazırlanan bu seride Osmanlı Devleti'nin nasıl küçük bir beylikten büyük bir imparatorluk haline geldiklerine tanık olacaksınız. Aynı zamanda büyük bir medeniyet inşa eden Osmanlıların roman tarzında yazılmış hayat hikâyelerini okuyacaksınız.

İsmail Bilgin

12,5x21 cm

8+ Yaş

erdemyayinlari.com.tr

erdem
YAYINLARI